National Library 53253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A 0N4
L
National Library Bibliothèque nationale

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 78 (3095) XXXIII aastakäik — Teisipäeval, 23. oktoobril 1984 — Tuesday, October 23, 1984 — Üksiknumbri hind 70 centi

Meedia ei otsi tõde ega lahenda probleeme

P. Worthingtoni juhiseid enesest rääkimapanekuks

Möödunud pühapäeval toimus Leedu koguduse saalis Balti Naiste Nõukogu korraldusel kontsert-vastuvõtt, millest kolme rahvusgrupi muude samaaegsete sündmuste tõttu oli osavõtt kahjatsetavalt väine; märgatav oli osavõtjate hulgas eestlaste osa.

Kavalise osa avas Balti Naiste Nõukogu president Malle Pihl, tervitades ja tutvustades kava, misjärel Irene Meiklejohn tutvustas õhtust külaliskõnelejat kauaaegse ajakirjaniku karjääriga Peter Worthingtoni ja rõhutas tema paariaastasi kogemusi N. Liidus, mida ta tahab ka tänastele kuulajatele jagada.

P. Worthington avaldas rõõmu, et saab olla kasulik ajakirjaniku ja poliitikuna, kuid mainis osavõtjaile,

et nad teavad isegi rohkem N. Liidu sovetismist, kuna nad on sealt põgenenud vabaduses elamiseks.

Ta ütles, et balti rahvad peaksid kõigi kanadalaste südameile olema lähedased.

Worthington ütles, et me kõik soovime vabadust, me näeme seda siin igaühele endastmõistetavana. Kanadas on paljusid, kes on siia tulnud just sel põhjusel, et nad olid kaotanud vabaduse.

Kuid ka vabaduses on rahvas jagatud vasak- ja parempoolseiks. Eriti aktiivsed on esimesed paljudel ühiskondlikel, sotsiaalseil ja humanitaarseil aladel.

Sotsialist muretseb inimkonna, mitte üksikisiku eest.

Kõigil kolmel, Hitleril, Mussolinil ja Stalinil olid sotsialistlikud parteid, kuid N. Liit sotsialismi eestvõitlejana teeb kõike mida soovib oma rahva elustandardi arvel.

Kuid demokraatia nõrkuseks on, et see ei või kontrollida rahvast. 19 vabamat riiki maailmas ei nimeta end sotsialistlikuks, ainult mittedemokraadid nimetavad end sotsialistlikeks. Sel põhjusel häirib meid Stephan Lewis'i nimetamine tema vaimsuse tõttu URO saadikuks. Need kes tahavad säilitada vabadust ja saavutada rahu ei saa kunagi arvestada N. Liitu.

Kanada on kõige vabam riik, kus vaid 20% soovib sotsialistlikku valitsust. Ühelegi vabale inimesele ei meeldi diktaatorid,

kuid sellejuures pole parema tiiva diktaatorid maailmale nii ohtlikud kui vasakpoolsed,

mispärast me peame rohkem muretsema Nikaraagua kui Tshiili pärast.

Balti küsimuseks on, mis on samane teistele Ida-Euroopa rahvastele, kuidas pääseda ligi kanada poliitikuile ja ajakirjandusele. Meedial in sellejuures siiski erinev ja laiem mõju kui poliitikuil. Kuid kui olete aktiviseerinud ühe, olete aktiviseerinud sellega kohe ka teise. Poliitikute esimeseks eesmärgiks on saada valitud, teiseks saada jällevalitud. Poliitikuile tähendab suurem rahva arv, nad jälgivad suuremat osavõttu ja kuidas neile oleks mõju avaldamine kasulikum. Sellepärast nad vaatavad tervet gruppi, mitte üksikisikuid. Selles väljendub etnilise grupi kogumõju.

Oma probleemide välja viimisega tuleb kõigepealt alustada kohalike parlamendiliikmete juures;

mõned neist tunnevad juba teie probleeme, teistele tuleb neid selgeks teha.

Kuidas saavutada mõju meedias? Meedia ei otsi tõde ega lahenda probleeme, vaid kirjeldab sündmust. Sellepärast pääsesid ajaleheveergudele lood poola näljastreikijaist, radiaatori külge aheldatud üürnikest jne. Peab leidma mingi punkti, mis tekitab ajakirjanikus huvi.

Worthington soovitas lugeja —, aga ka muude kirjade kirjutamist ajalehtedele, CBC-le, parlamendiliikmeile ja teistele.

Kui mõni ajakirjanik kirjutab Balti riikidest, siis kirjutagu selle ühiskonna liikmed väljaandjale ja koopia kirjast saadetagu artikli autorile.

Kui ajalehes midagi ei meeldi, organiseeritagu grupiti suuremaid vastuaktsioone. Samuti Ida-Euroopa rahvaste väärnimetuste puhul juhitagu eksitusile tähelepanu.

Ta tõi näiteid sellealastest tegevustest, mitme aktiivsema rahva või rassilise grupi juures. Ta avaldas lõpuks ka uskumist, et konservatiivide valitsus peaks olema sel alal rohkem arusaaja Ida-Euroopa probleemide mõistmisel.

Kõne lõpul andis Malle Pihl talle üle kingituse, Irene Meiklejohn tänas teda suurepärase kõne eest.

Järgnevas muusikalises osas kaks noort leedu kanneldajat esitasid seitse pala nende rahvaviisidest,

eestlane Omar Daniel koos kitarristi Rachel Gauk'iga esitasid O. Danieli uuema helitöö „Ekskursioonid klaverile ja kitarrile 1984".

Kolmandaks lätlanna Margareta Upenieks-Logan esitas harfil kaks klassikalist helitööd.

Lõpuks Balti Naiste Nõukogu abipresident Elna Miniats tänas veelkord P. Worthingtoni ja teisi esinejaid õhtu õnnestumise eest ja kutsus kõiki kõrvalruumis olevaile laudadele ootama pandud suupistetele ja kohvile.

Tõsiseid probleeme TES täienduskoolide osas arutlevad koolikomitee esimees Hans Lupp ja koolide asjaajaja Leida Marley.
Foto: Vaba Eestlane

Kodueestlaste turismireis Torontosse

Möödunud nädalal sai Torontos teatavaks, et 6., 7. ja 8. novembril külastab Torontot 25-liikmeline grupp mitmesuguste alade inimesi Eestist, nende hulgas kirjanikepaar Vladimir ja Aime Beekman, arhitekt Mart Pork, ametiühingute tegelane Leopold Kasak, ooperilauljad Margarete Voites ja Teo Maiste, laulja Kalle Randalu, rahvamuusikaansambel kuhu kuuluvad Els Roode, Vanda Tamman, Kersti Tomingas ja Hannes Altrov; rahvatantsijad Ilma Adamson, (grupi juht) Maila Kraus, Mare Esken, Anne Vaheoja, Tõnu Pomerants, Leelo Nurmse, Allan Aasamäe, Aivar Aasamäe ja Villu Valgi.

Teadmata on, mis ala tegelased on Tõnu Laak, Mati Eliste, Kalju Uibo ja Taimi Pihel. Grupi hooldavaks ja jälgivaks silmaks on 1919. a. Tallinnas sündinud nõukogude kangelase tiitli kandja ja praegune välismaadega suhtlemise ühingu esimees Arnold Meri.

Toronto eestlastele on saadetud lendlehti teatega kireva kavaga üritusest OISE ruumides.

Kanada postitariifid ei muutu enne aprilli

WINNIPEG — Canada Post hoiab oma postitariifid muutmata märtsi lõpuni, kolm kuud peale praeguste tariifide kehtivuse lõppemist, ütles riigikompanii president Wareen. Kanada viimane postitariifide tõus oli 1982. a. veebruaris, kui esimese klassi post tõusis 32 cendile endiselt 30 cendilt.

USA suhted paranenud Iraagiga

Kaheksapäevalisel ringreisil Kesk-Idas USA kaitseminister Casper Weinberger kohtus Egiptuse presidendi Hosni Mubaraki, Iisraeli peaministri Shimon Peresi, Tuneesia presidendi Habib Beurguiba ja Jordaania kuninga Husseiniga.

Ta usub, et ta viis oma eesmärgi neile riigijuhtidele lähemale ja suurendas erinevaist seisukohtadest arusaamist. Nii oli Peres öelnud talle, et Iisrael on kibelemas lõpetamaks väga kulukaks läinud okupatsiooni Lõuna-Liibanonis, kui keegi talle garanteeriks, et terroristide atakke enam ei toimuks Iisraeli põhjapiiril.

Kuigi ta oli sellest diskuteerinud Husseini ja Mubarakiga, polnud siiski kõneldud detailidest millist rolli peaks Jordaania seal Iisraeli väljatõmbamise ajal mängima.

Jordaania on soovinud USA'lt F-16 võitluslennukeid ja õhutõrjerakette, kuid ei andnud Weinbergerile mingit otsest tellimist,

kuna kaitseküsimusi ei oldud arutletud. Iisrael on olnud rangelt vastu Jordaaniale nii moodsate relvade andmise pärast.

„Natsi-sõjakurjategijad" lahkuvad USA'st

WASHINGTON — Pensionieas joonestaja on neljandaks ameeriklaseks tänavu, kes on sunnitud riigist lahkuma süüdistuste tõttu, et ta on „natsi-sõjakurjategija". 79-aastane John Avdzej New Jerseyst eelistas USA-st lahkumist „hukkamõistvaile tõendeile" vastumineku asemel, mis näitavat, et ta kiusanuks taga juute II maailmasõja ajal, kui ta oli Valgevenemaal ühes piirkonnas linnapeaks.

USA kohtuministeeriumi esindaja Neal Sher ütles, et „see lahkumine demonstreerib jälle meie riigi otsustatust uurida neid isikuid, keda süüdistatakse natsi-sõjakuritegudes ja koristada neid siin maal. Meie pingutused jätkuvad täie hooga."

Avdzej lahkus juba veebruaris Lääne-Saksamaale. Sellega ta olevat omaks võtnud, et enamus juute ja palju poolakaid, kes elasid selles Valgevenemaa osas mõrvati natside poolt ametisse pandud linnapeana olemise ajal.

USA-sse immigreerumisel ta oli öelnud, et ta oli olnud II maailmasõja ajal talunik ja käsitööline Vilniuses.

Nädal varem lahkus USA-st teadlane Arthur Rudolph, kes oli kaastööliseks USA Saturn V kuuraketi valmistamisel. Teda süüdistati, et ta oli kasutanud Saksamaal orjatöölisi natside V-2 rakettide valmistamisel. Koos Werner von Brauniga toodi ta salaja USA-sse pärast sõja lõppu, kuna teised sakslased viidi Venemaale, kus neid kasutati seal rakettide ja maailmaruumisõidukite ehitamiseks. Rudolph ütles Bonnis, et tema vastu esitatud süüdistused orjatöölistele surma põhjustamiseks olevat alusetud.

Väljasaatmise otsus on tehtud ka Karl Linnase osas,

kuid probleemiks on, et USA pole veel tunnustanud Eesti okupeerimist N. Liidu poolt

ja N. Liitu saatmine tähendaks seljataguse surmaotsuse täide viimist.

Aeg Kesk-Ida rahuks

WASHINGTON — USA kaitseministes Casper Weinberger ütles, et aeg on „valmis" laiemaks rahuofensiiviks Kesk-Idas. C. Weinberger tuli Washingtoni tagasi pärast läbirääkimisi mitme Kesk-Ida riigijuhiga ja tõi kaasa mõnel määral optimismi, kuna Iisraelil on tõsine soov oma vägede väljaviimiseks Lõuna-Liibanonist ja Jordaania tegi julge ning „jultunud" diplomaatilise tunnustuse Egiptusele.

700 partisani hukkus

NEW DELHI — Afganistani valitsuse sõdurid tapsid peagu 700 partisani viimastes võitlustes, teatas 17. okt. Kabuli raadio. Arvatakse, et see on suurim kaotus viieaastase sõja jooksul.

Islambadis ütles Pakistani president Mohammed Zia ul-Haq, et USA ja teised riigid on valmis garanteerima, et pärast N. Liidu vägede lahkumist Afganistanist pole enam vööraste sekkumist riigi siseasjusse.

Kreml soovib sellist garantiid juba enne nende vägede,

mille suurust arvestatakse nüüd 140.000-le,

Afganistanist välja viimist. Alles hiljuti teatati, et N. Liit on toonud kuni 70000 uut sõdurit Afganistanisse.

Peetri kirikus 28. okt. 1984, kell 11 hommikul
USUPUHASTUS-PÜHA
KONTSERT-JUMALATEENISTUS
Külalisena Toroto Chamber Society David Fallis'e juhatusel esitab Martin Lutheri koraale
Jutlustab õp. ANDRES TAUL
Hümnoloogilisi lühimärkmeid organist dr. ROMAN TOI

KORP! FIDENTIA
SÜGISKONTSERT
Tartu College'is 310 Bloor St. W.
pühap., 4. nov. kell 4 p.l.
Kaastegevad: TIINA MITT-KREEM — klaver, ELLEN PARVE-VALDSAAR — sopran, LEELO VALDSAAR-BASHAM — flööt, AINO KURG — klaverisaade.
Päasmed $8.—, pensionärid ja õpilased $5.—

A.K. ja Amstel Õllevabriku korraldusel
„GRIZZLY" ÕHTU
26. oktoobril 1984 Tartu College'is kell 8 õhtul
Sissepääs $2.50
Tants — baar — suupisted

EKKT
29. AASTANÄITUS
Eesti Maja näitusesaalis
958 Broadview Ave.
LAUP., 27. OKT. 1984 KL. 2 P.L.—9 Õ.
PÜHAP., 28. OKT. 1984 KL. 10 HOMM.—9 Õ.
Avamine laup., 27. okt. kell 2 päeval.
Avasõna: Siegfrid Veidenbaum
Sissepääs koos kavaga $2.00

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd. 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

ESTO-84 kunstinäituse avamiselt. Pildil vasakult näituse üldkorraldaja Lia Holmberg, Charles S. Cutts, linnanõunik Tonu O'Donhue ja Aldona O'Donahue O'Keefe Centre'is ühe kunstiteose ees.
Foto: Lembitu Ristsoo

Kommentaar

Silmapiiril on palju sinist!

Käesoleva aasta juulikuu keskel kogunesid Perugia linna Itaaliasse kogu maailma rahunõudjad ja tuumarelvade hävitamist taotlejad, laiaks rahvusvaheliseks konventsiooniks.

Sinna ei kutsutud riigivalitsuste esindajaid, vaid rahu eest võitlevaid gruppe, mis tõusnud vahetult rahva seast. Vähemalt nii oli see konventsioon mõeldud. Vastavalt sellele oli Nõuk. Liidust kutsutud „T-ÜHING" konventsioonist osa võtma.

T-ÜHING (minu lühend) on „Group to Establish Trust Between the USSR and USA". See pole riiklik organisatsioon, vaid kiirelt kasvanud eraühing. Nõuk. valitsus pole ühingu tekkimist takistanud — see on olnud meelepäraseks näiteks organiseerimisvabadusest Nõuk. Liidus. Arusaadav, et KGB on valvanud, et ühingu tegevus püsiks kombekates piirides. Piiririkkumisi on olnud rohkesti: kontaktid välisturistidega, lubamatu kirjanduse lugemine ja levitamine (Time, Newsweek jt.), allkirjade korjamine aatomirelvade hävitamiseks ja Tshernenko-Reagani koheseks kohtumiseks jne. Üldiselt on piiririkkujad imekiiresti arreteeritud, või nad on kadunud hullumajadesse.

Seesama T-ÜHING oli kutsutud Perugiasse, kuid ükski ei ilmunud. Selleasemel oli kohale sõitnud Sovjeti Rahukomitee (Soviet Peace Committee) ja Euroopa Kaitse ja Koostöö Nõukogu (Council of European Security and Co-operation) liikmed.

Kutsumatute kõnemeheks oli Sovjeti Rahukomitee sekretär G. Lokshin, kes teatas, et Sovjeti Rahukomitee on Nõukogude Liidu ainuke rahunõudleja ja aatomisõja-vastane ühing, oma arvukate alliiksustega üle kogu riigi. T-ÜHING on kuivanud kokku, osa neist on emigreerunud Iisraeli ja paljud liikmed on osutunud huligaanideks, keda kohtu poolt on karistatud.

Selle deklaratsiooniga ühines Euroopa Kaitse ja Koostöö Nõukogu abiesimees Y. Sylin.

Kutsumatute seletus võeti koosolijate enamuse poolt vastu kahtlustava mõminaga. Konventsiooni korraldajad reageerisid vägivaldsele koosseisu muutmisele sel moel, et asetasid ilmi 59-le tühjale toolile mitteilmujate austamiseks. Ja kui mõned agarad Itaalia ja Inglise rahugrupi liikmed rumalaid küsimusi esitasid sovjettidele, siis need vihastasid ja andsid konventsiooni juhatusele kaebekirja nõudega ja ähvardusega, et kui olukord ei parane, siis nad lahkuvad konventsioonilt!

Olukord ei paranenud. Seal polnud ainsatki gruppi, kes oleks leidnud sovjettide lohutuseks leevendavaid sõnu. Sellepeale vihased sovjetid kutsusid ajakirjanikud — pressikonverentsile.

See oli veelgi õnnetum samm kui konventsioonile tulemine. Sovjettidel ei õnnestunud selgeks seletada, et Nõukogude Liit (pluss satelliidid) on tõelised rahukaitsjad siin rahutus maailmas. Juhtus hoopis vastupidine — neile vastati vile ja pilkamistega mitmelt poolt. Sealjuures esitati mitmeid piinlikke küsimusi tuumarelvade Tshehhi paigutamise kohta, T-ÜHINGU liikmete tagakiusamise ja Rahukomitee rahvapärasuse kohta, Afganistani olukorra ja Sahharovi saatuse kohta.

Sovjettide seletustes polnud suuremat uudist, kui vast kinnitamine, et Sovjeti valitsuse ja rahva arvamine on ikka ja alati üks ja sama, sest valitsus oskab oma rahvaga käituda; et T-ÜHING saab Reaganilt salajast rahalist toetust ja, et Sahharovi haletsejad peaksid häbenema, et nad on huvitatud mehest, kes ehitas venelastele esimese aatomipommi!

(Andmed: Speakup, Aug.1984)

★

Prawda ja TASS pole sellest konventsioonist teatanud. See on hästi mõistetav. Miks aga Ameerika ajakirjandus sellest konventsioonist midagi ei tea, — see annab mõistatada!

(Järg lk. 3)

Afganistani tragöödia

Ajal, mil me otsime ja taotlema lääneriikidest eesti vabadusvõitlusele abi ja tuge, kinnitavad meile Afganistanis toimuvad sündmused ja läänemaailma ükskõiksus nendele reageerimisel, et vaba maailm ei ole veel kaugeltki küps Moskva terroriaktsioonidele vajaliku otsustavusega reageerima. Ja siit lähtudes peame tegema järelduse, et kui Läänes aktsepteeritakse äärmise ükskõiksusega N. Liidu praegusi hävitamisoperatsioone Afganistanis — kuidas oleks siis mõeldav, et Balti riikide küsimus kerkiks üles Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis või mõnel teisel rahvusvahelisel foorumil? Näib, et väljavaated selleks on minimaalsed.

See, mis praegu Afganistanis sünnib, on N. Liidu kommunistliku valitsuse jõhkruse, tooruse ja terrorivahendite rakendamise mitmepalgeliseks demonstratsiooniks. Kuna Moskva on aastaid kestnud võitluste järele jõudnud veendumusele, et ta ei ole suuteline ega võimeline Afganistani partisane oma relvajõuga hävitama, siis on ta pööranud oma raevu ja moodsad hävitusrelvad tsiviilelanikkonna vastu, atakeerides oma võitluslennukitega ka põgenike karavane, kes pikkades ahelikkudes liiguvad sisemaalt Pakistani poole. Sellised õhuatakid, mille vastu põgenikel pole mingisugust kaitset, nõuavad sageli sadu ohvreid.

Afganistani mägielanike visa vastupanu põhja poolt tulnud kommunistlikele okupantidele on arusaadavalt pannud Kremli võimumehed vihast värisema. Nõukogude Liidu kommunistlik süsteem on alati kiidelnud oma punaarmee „võitmatu" kuulsusega, punasõdurite võitlusvaimuga ja moodsa relvastusega ja nüüd äkki on nendele kommunistliku propaganda poolt üleskiidetud hästirelvastatud sõduritele vastu astunud Afganistani vaesed mägikarjused oma algeliste relvadega, mille hulgas leidub isegi tulelukuga püsse. Sealjuures on veelgi häirivam, et need vastuhakuoperatsioonid on osutunud väga edukaiks ning on tekitanud venelastele ning nende käsutuses olevatele Afganistani kommunistliku valitsuse poolt mobiliseeritud väeüksustele suuri kaotusi.

Vene lennuvägi on hävitanud oma pidevate rünnakutega, mis ulatuvad ka kõige kaugematesse mägipiirkondadesse, sadu linnu ja külasid, muutes need elutuiks ahervaredeks. Varemete vahel võib näha veel üksikuid, nagu äraeksinud inimesi, kuna suurem osa elanikest on saanud pommitamise tagajärjel surma või põgenenud mägedesse. Punaiendurite õhurünnakutele on sageli järgnenud vene motoriseeritud üksuste „puhastusoperatsioonid", mis lõpevad tavaliselt terveksjäänud ja mahajäetud majades „soomuse" tegemisega ning muhameedlaste pühade mosheede väljakäigukohtadeks kasutamisega.

Kuid see surnud maa taktika kasutamine ei piirdu mitte ainult asulate hävitamisega. Hävitustööd täiendatakse viljapõldude põletamisega, kariloomade tapmisega ning niisutamissüsteemide saastamisega ja purustamisega. Tagajärjeks on, et tuhanded inimesed, kes on suutnud vene lendurite ja soomusmasinate hävitustöö eest põgeneda, surevad nälga või alatoitlusest tekkinud haigustesse.

Paralleelselt tsiviilelanikkonna ja nende elamisvõimaluste hävitamisega on venelased muutnud oma sõjaväeliste operatsioonide taktikat, saates õhu teel suuremaid lööküksusi partisanide kontrolli all olevatele maa-aladele, kus korraldatakse suuri ümberpiiramisoperatsioone ning blokeeritakse tähtsaid ja partisanide liikumisele olulisi mägestikuteid. Välismaale saabunud andmete kohaselt on nõukogude ülemjuhatus rakendanud oma 110.000 mehelisest okupatsiooniarmeest umbes 20.000 meest pidevalt sõjalistesse operatsioonidesse.

Moskva uus taktika on selgelt läbipaistev: selle eesmärgiks on muuta elamiskõlbmatuks kõrbeks need piirkonnad, mis andsid partisanidele oma toetuse. Julma sõjapidamisviisi tagajärjel ei ole mitte ainult tuhandeid surmaohvreid tsiviilelanikkonna hulgas, vaid sajad tuhanded inimesed on põgenenud üle piiri Pakistani, kus nad elavad viletsates tingimustes põgenikelaagrites. Pakistanist saadud informatsiooni kohaselt ulatub nende põgenikelaagrite elanike arv 5-miljoni inimesele — seega on umbes üks kolmandik Afganistani elanikest põgenenud N. Liidu okupatsiooni kestel üle piiri Pakistani.

Afganistanis viibinud lääneriikide ajakirjanikud mainivad, et vaatamata sellele hävitustööle ja Moskva uuele strateegiale, ei ole Kreml suutnud murda vastupanuliikumise selgroogu ja et partisanide võitlusmoraal on vaatamata suurtele kaotustele ja tagasilöökidele ikka veel kõrge. Kuid kui vaba maailm jääb Afganistani sündmuste suhtes endiselt ükskõikseks pealtvaatajaks ning ei ulata vabadusvõitlejatele relvade, varustuse ja toiduainete muretsemiseks oma abistavat kätt, siis võib see vastupanu Kremli hävitavate löökide tagajärjel üsna peatselt kokku variseda.

Kuid näib, et demokraatlik läänemaailm on unustanud Afganistanis toimuvad kuriteod ja genotsiidi ning kohtleb nõukogude valitsust ja selle esindajaid nagu kõigi teiste tsiviliseeritud rahvaste juhte ja riigimehi. Läänes eksisteerivad suured ja mõjurikkad jõud, kes propageerivad kultuuriliste, sportlike ja teaduslike delegatsioonide vahetamist ning Moskvaga suhete süvendamist. Neid riigimehi ja poliitikuid, eesotsas Ühendriikide presidendi Reaganiga, kes julgevad Nõukogude Liidust teistesse riikidesse eksporditud terrorisüsteemi kritiseerida, hurjutatakse ja peetakse neid poliitiliselt naiivseteks ja ebaküpseteks inimesteks.

Ja nii me elame ka Kanadas ja mängime N. Liidu punaarmee meestega rõõmsalt jäähokit, samal ajal kui nõukogude punasõdurid Afganistanis elanikonda terroriseerivad ja kõige julmemate vahenditega inimesi ja maad hävitavad.

K. A.

Jüri Kukk üliõpilasena

Tõlkekatkeid Rein Taagepera ingliskeelsest teosest

Mõne kuu eest ilmus Rein Taagepera ingliskeelne raamat „Softening Without Liberalization in the Soviet Union: The Case of Jüri Kukk" (Pehmumine ilma liberaliseerumiseta N. Liidus: Jüri Kuke juhtum). Järgnevad tõlkekatked käsitlevad aega pärast seda kui Jüri poliitilistel põhjustel Mõisaküla koolist välja heideti ja Abjas keskkooli lõpetas.

Pärast talvist muretsemist Jüri väljaheitmise pärast oli suvi 1958 küll vist hea aeg väikse maja asukaile Pärnu tänav 51 Mõisakülas. Jüri oli siiski teel ülikooli ja ta vanem vend Ants lõpetas parajasti oma inseneri-õpingud Leningradis kiitusega. Antsu esimene töökoht oli Kuldiga raadiojaamas Lätis. Pärast viit aastat Leningradis oli ta ehk lootnud leida tööd oma sünnimaal, kuid Läti polnud nii väga kaugel. Pealegi oli see vaid esimene töökoht. Tulevikus oli oodata paremaid. Oli vist paremgi, et perekond Kukk ei teadnud tollal ette, et Antsu esimene töökoht oli parim, mida ta kunagi elus sai.

Tartu ülikool on ainult paar aastat Harvardist vanem, ent ta ajalugu on olnud palju kirevam.

Rootsi kuningas asutas ta a. 1632. Pärast seda kui venelased vallutasid Tartu a. 1704, jäi ülikool suletuks terveks sajandiks.

Õpetust on siin antud ladina, saksa, vene ja (a. 1919 alates) eesti keeles. Tartu ise on tuhat aastat vana sisemaa linn laevatatava jõe kaldal. Kuni viimase ajani oli ülikooli raamtukogu majutet keskaegse katedraali varemete taastatud ossa. Kolmandik Tartust oli taas varemeis a. 1941, pärast kaht nädalat armutut suurtüki-pommitamist ja tulesüütamist taanduvate N. Liidu vägede poolt, keda jõgi lahutas eesti metsavendadest. Uued lahingud sakslaste taandumisel a. 1944 jätsid püsti vähem kui poole linnast.

Kui Jüri a. 1958 Tartusse saabus, oli linnas taas oma 70.000 elanikku tihedalt pakitud kitsasse elamisruumi. Ülikooli internaadis oli kuus kuni kaheksa õpilast toa kohta. Üliõpilased said elamiskulude katteks väikest stipendiumi, mille suurus olenes õppetulemusist. Loengud olid eesti keeles, väljaarvatud mõnel kitsal erialal nagu spordimeditsiin. Peale marksismi-leninismi mida igüks pidi õppima, spetsialiseerusid kursused üsna varakult. Antud isik alustas õpinguid koos rühma algajatega, kes, kui nad välja ei langenud, jäid kokku järgnevaks viieks aastaks, õppides kõigil kursustel koos ja mõnikord veetes suvedki koos põllu- või ehitustöödel. Jüri õieti kohtaski oma kursusekaaslasi esmakordselt kolhoosis, kus nad kõik olid kohustatud rühmana töötama suvel enne keemia-õpingute algamist ülikoolis. Väga vähesed neist kuulusid komsomoli.

Imelikul kombel mäletas üks rühmakaaslane hiljem Jüri Kukke kui muidu enesesse sulgunud poissi, kes näis olevat ehtsalt vaimustunud Fadejevi ‚Noorest kaardiväest', mis on N. Liidu noorsookirjanduse tüüpnäide. Jüri olevat oma tüüdatud rühmakaaslastele ette lugenud leheküle teise järele sellest Teise maailmasõja jutust, entusiastlikult omaks võttes N. Liidu-meelse tegevuskirjelduse, mida ta rühmakaaslased pidasid läbinähtavaks propagandaks.

Seal, kus Fadejevi sangareid vangistasid, alandasid ja piinasid sakslased (ilma suutmata neid murda), võis Jüri ehk näha samalaadsusi vene hõivanguga Eestis.

Kui ta rühmakaaslased neid ei näinud, ei saanud Jüri riskida nende selgekstegemisega. Ta võis aga ka olla huvitatud üldistest psühholoogilistest implikatsioonidest, olenematult sellest, kes piinas keda. Kui väidetav episood vastab tõele, meenutab ta, et inimloomad on kompleksed ja mõnikord vastuolulised.

Ajal, mil Jüri Tartusse jõudis, arreteeriti seal üks hiljutine ülikooli lõpetaja 21. augustil 1958. Ta mõisteti kümneks aastaks vangilaagrisse selle eest, et ta külastajaile Läänest andis 15 fotot N. Eesti elu vähem-hiilgavast küljest: kitsekarjatamine Tartu pargis, välistugesid vajavad uhi-uued hooned, ja raadiojaam, mis saatis ainult müra välismaiste saadete summutamiseks. Üliõpilase nimi, Mart Niklus, ei ulatunud arvatavasti Jürini, kuigi kuuldused vangistamisest võisid temani jõuda. Pidi mööduma veel 20 aastat, enne kui Mart ja Jüri leiavad end koos poliitilise kohtu ees.

Varaseil 1960-ndail aastail läks elu Eestis paremaks. Kitsendusi lõdvendati ja tarbekaupu tuli rohkem. Mart Nikluse süüdimõist oli meenutuseks, et karistus võis olla karm isegi pisitegude eest, mis N. Liidu võimudele ei meeldinud. Aga vähemalt ei vangistatud enam inimesi mittemillegi pärast, ainult kõige pealiskaudsema kahtluse põhjal, nagu nii tihti juhtus Stalini ajal.

Isegi tegu, mille pärast Niklus vangistati, poleks saanud teostuda Stalini ajal, sest Eesti oli nii täielikult muust maailmast ära lõigatud, et Niklus poleks kohanud ühtegi välismaalast.

Aastaks 1960 hakkas laienev nire soome üliõpilasi külastama Tartut ja vastukülaskäigudki hoolikalt valitud eestlaste poolt said võimalikuks.

Eesti kultuurielu, mis peaaegu oli lakanud olemast Stalini aja lõpupoole, tõusis taas esile perioodist, mida mitmed hüüdsid „ajalooliseks auguks". Tartu ülikool teadagi osales ses taassünnis.

Jüri Kukk oli küllaltki teadlik kultuuriarengust ja sai isegi tuttavaks mõne tulevase kirjandustegelasega. Koolis hakkas ta spetsialiseeruma füüsilises keemias.

Suveti osales ta Narva Termoelektrilise Jaama ja Kunda tsemendivabriku ehitamisel rühmade liikmena, millest hiljem organiseeriti eesti Üliõpilasmalev.

Üks väike juhtum Narvas jäi meelde mõnele ta rühmakaaslasist.

Kord saadeti neid tööle hiigelkõrget korstent ümbritsevaile tellinguile. Enamusel hakkas pea pööritama hirmust. Ja siis nad nägid Jürit tellinguil kõndimas kätel! Ta oli kõhn ja lühike (umbes 172 cm), ent tugev, ja kunagi noorest peast oli ta harrastanud akrobaatikat. Ta rühmakaaslastel oli põhjust seda kätelkäimist meenutada 20 aastat hiljem, kui Jüri võttis teist laadi riske, mõjudes mõnele tuttavaist inimesena, kellele füüsiline hirm on tundmatu.

Raamatut saab tellida kirjastajalt: University Press of America, 4720 Boston Way, Lanham, MD 20706, USA, või 3 Henrietta Street, London WC2E 8LU England. Hind saatekuludega 13. 50 Ameerika dollarit.

N. Liidul relvade ülekaal igal alal

Laialt respekteeritud International Institute for Strategic Studies teatas, et NATO on märgatavalt kaotanud oma tehnoloogilise ülekaalu, mis sel oli Varssavi pakti maade üle, kuna N. Liit on suurendanud ka oma arvulist ülekaalu konventsionaalses relvastuses.

Londonis asuv uurimiskeskus rõhutas siiski oma 1984/85 SÕJAVÄGEDE TASAKAALU RAPORDIS, et üldine konventsionaalne tasakaal on siiski niisugune, et teeb sõjalised agressioonid väga riskantseks.

Instituut ütles ka, et mõlemate suurvõimude

tuumarelvad on muutumas kogult väiksemaks, kuid rohkem täpsemaks ja enam liikuvamaks,

suund, mis teeb tulevikus väga raske olukorra, kui läbirääkimistel lepitakse kokku mingisuguses vastastikuses kontrollimises.

Üldiselt globaalne kulutus relvastusele on langenud 10 miljardit dollarit möödunud aastal, eelmise aasta kulutustelt 790 miljardile dollarile või üle kahe miljardi dollari päevas.

Raport ütleb, et Varssavi paktil on arvuline ülekaal peagu kõigis relvaliikides,

kaasaarvatud 50.000 tanki NATO jõudude 20.742 tanki vastu

ja 2430 maapinnal ründavat lennukit NATO 2290 vastu.

Raport märgib ka mõlema suurvõimu suunda rakettide paigutamises allveelaevadele, kus ka N. Liidul on megatonnine (miljontonnine) ülekaal.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

27. ja 28. oktoobril
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

3. ja 4. nov.
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

Mees maailma pressi fookuses

Ülesandeks vastupanuliikumise toetamine

Kui ühel argipäeva õhtupoolikul tuleme usutlema Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskuse esimeest Ants Kipparit, väljub tema ja abikaasa Helgo kodu uksest parajasti üks briti suurlehe naisajakirjanik. Nii on see Kipparite külalislahkes kodus olnud juba paar nädalat — välisajakirjanduse esindajaid käib sisse ja välja, telefonid helisevad pidevalt ja materjali koguneb pereisa töötoa lauale kuhjaga.

Köögis aga käib vilgas küpsetamine, sest ükski reporter ei lahku Kipparite juurest ilma, et talle oleks pakutud eestipärast kohupiima- või õunakooki. Elutoa laual silmame kõrges vaasis ka suuri kohevaid roosasid roose. Need on „Elisabeti" sorti kuninglikud õied, Ants Kippari oma kasvatatud suure hoole ja armastusega suvemaja krundil Norrtälje lähedal.

Vas. Valdo Randpere, Leila Miller ja Ants Kippar pressikonverentsil Stokholmis.

SUUR HUVI

Küsime esmalt, kas välisajakirjanduse huvi Valdo Randpere ja Leila Milleri vastu on endiselt suur, kuna kontakt nendega käib peamiselt just Ants Kippari ja tema organisatsiooni kaudu.

— Nii imelik kui see ongi, jätkub välisajakirjanduse huvi endise hooga, kuigi Eesti Majas peetud esimesel pressikonverentsil oli koos peaaegu 100 välisajakirjanikku, televisiooni esindajat ja raadioreporterit. Iga päev tuleb ettepanekuid uuteks intervjuudeks ja kokkusaamisteks. Valdo Randpere ja Leila Miller on nii lahked ja senini kõigile soovijatele vastu tulnud. Nad on juba hakanud kohanema rootsi oludega ja on alustanud võitlust oma 13-kuise türe Kaisa välja saamiseks Eestist. Nad on kirjutanud selles asjas vastavatele ametivõimudele Tallinnas ja on ka pöördunud Nõukogude Liidu Stokholmi suursaatkonna poole.

HOOLDUS

— Kas majanduslikult on Abistamiskeskus praegu tugeval alusel? On kaasmaalased Läänes heldekäelised annetustega, eriti kui selgus, et aitate ka äsjaseid ärahüppajaid?

— Abistamiskeskus haarab kogu vaba maailma. Selles osas on märgata huvi suurenemist eesti vangistatud vabadusvõitlejate, usulistel põhjustel kinnipeetavate poliitvangide ja teiste saatuskaaslaste osas. Peamiselt on see märgatav USA-s, kus poliitvangide hooldus on kõige eeskujulikumalt korraldatud. Edasi Rootsis, Austraalias ja viimasel ajal ka Euroopa maades — näiteks Inglismaal, Prantsusmaal, Shveitsis, Lääne-Saksamaal ja mujal. Kokku on vabas maailmas 140 hooldusgruppi ja hooldajat, kes iga kuu saadavad poliitvangidele kirju ja kes töötavad nende vabastamise heaks, olles ühenduses ka nende perekondadega.

TEGEVUS ESTOL

— Esinesid Rahvuskongressil Torontos Esto 84 ajal, kas said oma missioonile vastukaja?

— Esto 84 ajal korraldatud Eesti Rahvuskongressil oli pearõhk eesti vastupanuliikumisel. Minu ettekanne puudutaski eeskätt vastupanuliikumise toetamist. Eesti Vastupanuliikumine on viimasel ajal korduvalt pöördunud meie poole palvega muretseda iseseisvusaega käsitlevaid teoseid ja materjale, anda nende käsutusse dokumentatsioone vabas maailmas ettevõetud sammudest Eesti vabadusvõitluse osas ja teha neile kättesaadavaks dokumente, mis puudutavad Balti riikide tunnustamise küsimust. Selles osas on meil kavatsus ja soov, et Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu asuks aktiivselt tegevusse. See resolutsioon, mis Rahvuskongressil vastu võeti, käsitleb ka tulevasi toetamisülesandeid, kus Kesknõukogule langeksid olulised ülesanded informatsiooni koondamisel ja edasitoimetamisel vastava „Raamatupanga" loomisel. Üheks küsimuseks oli ka raadiosaadete korraldamise probleem, kuna siin oleks võimalik Rootsi Raadiot rakendada hoopis teisel kujul kui seni.

ERINÄITUS ESTOL

— Torontos oli ka erinäitus vangistatud vabadusvõitlejatest — kirjelda seda, palun, lähemalt.

— Näitus läks meil üldiselt hästi korda, kuigi lootsime, et see toimub hoopis teisel kujul. Kahjuks ei esitatud meie väljapanekuid, mida terve kuu varem Torontosse saatsime, vastaval ingliskeelsel näitusel. Olime sunnitud oma väljapanekuid paigutama Eesti Maja alumisel korrusel asuvasse väikesesse tuppa. Kuid seal käis kogu Esto ajal umbes paar tuhat inimest ja me saime 1500 allkirja Mart Nikluse vabastamise apellile, mis esitatakse uuele Kanada valitsusele pärast septembrikuu parlamendi välimisi.

NIKLUSE AKTUS

Nagu teame on Abistamiskeskus asutatud aastal 1978 ja oma kuue tegevusaasta jooksul palju kaasa aidanud, et leevendada eesti poliitvangide olukorda. Üks hoolealustest on Mart Niklus, kes mõisteti 10 aastaks sunnitööle Tatari Autonoomses Vabariigis asuvas Tshistopoli vanglas. Nikluse 50 aasta sünnipäeva tähistati siin pidulikult aktusega ja järgneva demonstratsiooniga Nõukogude Liidu suursaatkonna ees, kus toimus meeleavaldus.

TOETUSPAKID

— ja lähemad tulevikukavad abistamise alal?

— Käigus on suurem toetuspakkide aktsioon, koostöös Saksamaal tegutseva inimõiguste organisatsiooniga „Menschenrechte". Nimelt on Nõukogude Liidu poolt Shveitsis asuvale pakkide vahendusfirmale Mela AG-le antud pikendust sissemakstud tolliga pakkide saatmiseks kuni 1. novembrini. Seda võimalust tahame kasutada.

EPL/Karin Saarsen

Mitmekultuuriline teatripidustus

Ontario Multicultural Theatre Association korraldab tänavu, algusega 30. oktoobrist 13. mitmekultuurilise teatrifestivali. Möödunud nädalal peetud pressikonverentsil andis ühingu esimees G. Petricek ülevaate eelolevast pidustusest ja sellega ühenduses olevaist muudatusist.

Esimesed kümme aastat peeti teatrietendused St. Lawrence Centre'is, möödunud aastal Harbour Frondil ja tänavu on saadud ruumid Adelaide Court Theatre ruumides, kus on kaks väiksemat saali; arvatavasti jäävad need ruumid teatriühingule permanentseks kasutamiseks.

Teatripidustus avatakse 30. oktoobril noorteteatriga, kus esitatakse Dennis Foon'i „New Canadian Kid", mis jääb kavasse kuni 4. novembrini. See esitatakse koostöös Theatre Directiga. „New Canadian Kid" on saanud Dora Mavor Moore'i nimelise auhinna kui silmapaistvaim lastelavastus; seda on Ontario koolides näinud üle 50000 noore.

Ametlik festivali avamine toimub uue Kanada mitmekultuuri ministri Jack Murta poolt teisipäeval, 6. novembril, kui kell 8 õhtul esitatakse V. Homitzky kaks näidendit „Don Ivan" ja „Going Home". Näidendis, mis esitatakse ingliskeelsena, mängivad OMTA näitlejad mitmekultuuriliste ühiskondade teatreist.

Kokku on tänavu 14 lavastust 11 keeles, sellega on saadud suurendada lavastuste arvu ja tulevikus on selleks veelgi suuremad võimalused. Tänavu on programmis armeenia, tshehhi, soome, saksa, hispaania, iiri, ungari, ukraina, läti ja leedu ühiskondade teatrid, kellele lisaks on erietendus Toronto The Folk Ballet Theatre'ilt, kus esitatakse kanada, iiri, shoti, poola, itaalia, hispaania, argentiina ja kuuba tantse. Väljaarvatud ungari ja ukraina teatrietendused on teised kõik Adelaide Court Theatre saalides. Soome teater esitab Seppo Niemise juhatusel Ted Willise „Naine hommikumantlis", lugu hooletu riietumise tulemusist abielus.

Aastaid oli üheks mitmekultuurilise teatriühingu liikmeks ka eesti teater. Kahjuks on eestlased ära jäänud, kuigi see on hea võimalus oma teatriloomingut teistele tutvustada ja oleks ka kohaks, kus meie oma inimesed võiksid emakeelset teatrielamust saada. Ka leedu teater oli vahepeal ära, aga tuli tänavu jälle tagasi.

Nooruse festival „Otse" Stokholmis

Pärast ESTO-80 suursündmust alustasid Stokholmi noored oma festivalide korraldamisega, andes sellele vastupidise nime „Otse". Möödunud augusti lõpus kohtus „Otse" juhatus järgmise noortefestivali üle arutamiseks. Juhatuses on praegu kolm aktiivset noort, kes suudavad kaasa tõmmata laiema noortepere. Esinaine Riina Ojasoo, laekur Rein Puusepp ja sekretär Peeter Paljak. Leiti, et „Otse" tuleks korraldada kas viimasel või eelviimasel nädalalõpul mais ja soovikohaselt ühes asukohas, kas eesti või soome majas. Noored tahaksid leida ka midagi uut, et poleks samad tegevused kui eelmine kord ja igal ESTO'l. Esialgul on kavas spordivõistlused mõnel tüüpilisel eesti spordialal, kavatsus on tuua mõni näitemäng USA-st koos rezhissööriga, salakõrts võiks toimuda kohviku nime all. Üheks ürituseks on suurem pidu, aga ka kunstinäitus, fotonäitus, mingisugune poliitiline manifestatsioon, kontsert ja konverents eesti noorte tulevikuporbleemide üle.

Narvas oli kohvik 1697

Kui vanad on Eesti kohvikud. Võiks õigemini küsida teemajad, sest teejoomise kultuur on veelgi vanem. Esimene teade kohvikutaolisest asutusest tuleb Narvast, kus a. 1697 olevat selline andmete järgi eksisteerinud, kuna Tallinn jõudis järgi alles a. 1702.

Enamik kohvikutest on tõenäoliselt välja kasvanud pagari- ja konditriäridest, kuhu paigutati klientuuri ligimeelitamiseks kohvilauakesed. Vanade aadressiraamatute järgi oli ajavahemikus 1785—1913 Tallinna vanalinnas 13 kondiitriärikohvikut. Sajandivahetusel käinud kondiitriärides kohvi joomas ainult naised.

Praeguseni tegutsevad Eesti vanimad kohvikud on Tartus „Tartu" Ülikooli tänaval (asutati 1894. aastal kondiitrite Wilhelm ja Hugo Werneri poolt) ja Tallinnas „Tallinn" (avati 1899. aastal ja kandis nime „Feischner"), mis kolis praegusesse asukohta Harju tänavale 1930. aastal.

Iseseisvusaegne populaarne kohvik „Kultas" Vabadusplatsi ääres EEKS-MAJA kindlustusseltsi hoones on nüüd vahetanud nime „Moskvaks".

EPL

Randperedest Hollandi ajalehes

„Nederlands Dagblad" 27. septembrist toob ära suurelt ja abielupaar Randpere suure fotoga intervjuu nendega pealkirja all „Nõukogude propaganda on kohutav".

Arahüppajaid küsitletakse nende põgenemise, toitlustamisolukorra, Eesti eriolukorra ja Valdo Randpere töö kohta. Vastustes mainitakse, et olukord oli teatud määral paranenud Andropovi lühikesel valitsusajal — toitu oli rohkem, katsuti jalule seada töödistsipliini.

Puudutatakse ka nomenklatuura erikauplusi, eesti dissidente ja nõukogude vanglaid, mida ei saa kuidagi võrrelda lääne vanglatega, need on kohutavad. Randpere väidab, et ta on olnud kontaktis ka põrandaaluse vastupanuliikumisega. Lõpuks vahetatakse mõtteid abielupaari Eestisse jäänud tütre üle.

Aaviku mälestuskontsert Stokholmis

Eesti Lauljaskond Rootsis korraldas 29. septembril mälestuskontserdi prof. Juhan Aaviku helitöödest, tähistades sellega heliloja sünnist saja aasta möödumist. Kavas oli helindeid segakoorile, naiskoorile ja lastekoorile, samuti instrumentaalmuusikat ja soololaule Juhan Aaviku loomingust.

Kalifornias toetatakse Reaganit

Reagan-Bush '84 „ethnic voters divisioni" korraldusel toimus pressikonverents ja bankett Alpine Villages, Torrances Kalifornias, kus peakõnelejaks oli republikaanidest Rahvuste Gruppide esimees kreeklane Michael Sotirhos Washington, D.C.-st. Reagan-Bushi etniliste valijate grupi ajakirjanduslik koordinaator Viivi Piirisild organiseeris pressikonverentsi.

Michael Sotirhos alustas pressikonverentsi sõnadega, et tal on heameel näha siin niipalju ajakirjanduse esindajaid. President Ronald Reagan on erilist tähelepanu suunanud etnilistele hääletajatele ja seekord toimub masiivne kampaania just nende hulgas. Suuremad etnilised grupid asuvad 34-s osariigis, kus on 42 eri rahvust. New Yorgi osariigi kuberner Mario Coume on küll öelnud, et etnilised valijad kuuluvad demokraatlikku parteisse, aga see ei ole nii. Etnilised hääletajate toetus kuulub presidendile Reaganile. Viimase nelja aasta jooksul on president Reagan edukalt tegutsenud. Ühendriigid on jälle tuntud kui riik keda tuleb arvestada ning inflatsioon on kahanenud. President Reagan on tugev ikestatud rahvaste toetaja ning usub, et tugev relvastus tagab rahu. President Reagani valitsuse ajal ei ole ühtegi tolli maad langenud kommunistidele. Ameerika tahtis omale tugevat presidenti ja seda on ka president Reagan olnud. Praegu on USA dollar tugev ja laenuprotsent on langemas.

Pressikonverentsile järgnes bankett, mille avas Kalifornia Rahvaste Gruppide esimees ungarlane dr. Frank De BALOGH ja millest võtsid osa etniliste valijate grupid. Kõnelesid sakslaste esindaja ja banketi korraldaja Hans Eberhardt, rahvuste ajakirjanduslik koordinaator Viivi Piirisild, varsti korraldamisele tuleva kogunemise organiseerija ungarlanna Ilona Reksz ja hiinlaste esindaja Rosa Lee San Franciscost. Banketil viibis ka Lõuna-Kalifornia Republikaanide Klubi esinaine Aino Lauri.

V.P.

Kalifornia republikaanide Rahvusgruppide pressikonverentsil Alpine Villages. Pildil vasakult Avo Piirisild, Lõuna-Kalifornia Eestlaste Republikaanide organisatsiooni esinaine Aino Lauri, Republikaanide Rahvustegruppide esimees Michael Sotirhos Washingtonist, DC-st ja Republikaanide Rahvustegruppide ajakirjanduse koordinaator Viivi Piirisild.

Otsitakse ema ABILIST

2—5 poolt päeva nädalas Queensvilles (Newmarketi lähedal)

Tel. 478-4289

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:			Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.—	+	$42.—	$47.—
poolaastas	$30.—	+	$21.—	$24.—
veerandaastas	$16.—	+	$10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi

USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja

Pangatshekk või rahakaart kirjutada

Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

Jälgige eesti organisatsioonide tegevust VABA EESTLASES!

Kommentaar

(Algus lk. 2)

Venelaste jumaldamine ja kommunismi kartmine väheneb päevpäevalt. Enamus tänapäeva noori ei jumalda kedagi ega karda midagi. Nemad pole mööduva sajandi suurtest tapatalgutest ega vastikutest poliitilistest pettemanöövritest raspeldatud, nagu nende vanemad ja vanavanemad. Tänapäeva noorte hing on avaram ja ettevaatlikult usaldusiik, ja kui need idealistid oma igapäevase töö ja lõbu vahelt leiavad aega ja huvi poliitiliste probleemide lahendamiseks, siis võib tekkida midagi uut ja midagi suurt, kasvõi maailmarevolutsioon, mis lõplikult maha kisub masside punase verelipu ja vardasse tõmbab individualistliku ideoloogia võidusinise!

H. RIGA

OOTAMATULT LAHKUS MINU UNUSTAMATA ARMAS ABIKAASA JA MINU KALLIS VEND

RUDOLPH MÜID

sündinud 29. augustil 1904 Emmastes
surnud 16. oktoobril 1984 Torontos

Südavas leinas

abikaasa EBBA
vend OSKAR abikaasaga
OMAKSED Rootsis ja Kodu-Eestis

Ärasaatmine laupäeval, 20. oktoobril kell 10 hommikul Murray E. Newbigging matusemajast, 733 Mt. Pleasant Rd., Mt. Pleasanti kalmistule.

ARMAST SUGULAST JA SÕPRA

RUDOLPH MÜID'i

mälestavad kurbuses

ADA JÕE abikaasaga
LARISSA LEPIK abikaasaga
VAIKE KÜLVET abikaasaga
TIIU KOLGA perekonnaga

ARMAST ISA JA VANAISA

OTT TALVIK'ut

mälestavad kurbuses

Puhka rahus
kallis isa!

ANNE lastega ja
MAIE

Lahkus meie hulgast

RUDOLPH MÜID

mälestab

HIIDLASTE SELTS

Puhka rahus, hea sõber

OTT TALVIK

LEMBIT KÕVA
MEINHARD PÕLDMA
LEMBIT JOSELIN

Armast

ILSE VÕSAR'it

mälestavad

AINO TAUDEN
ILME-TIIU PURJE perekonnaga

Õiendus

Eksitav viga leht nr. 77 leinakuulutuses: peab olema õigusteadlast GUSTAV HARM'i, mitte Gustav Kärn'i.

Murray E. Newbigging
Ltd.

Matusebüroo

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor

733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8002

Südavas kaastundes mõtleme Ebba Müid'ile tema abikaasa

RUDOLPH MÜID'i

surma puhul

ERNA ja ANTON RÜÜTELMANN

Armast sõpra

RUDOLPH MÜID'i

mälestavad kurbuses

HELLA ja ANTON
HELE ja ELMAR
ELVA ja KULDAR

Armast sugulast ja sõpra

RUDOLPH MÜID'i

mälestavad kurbuses ja avaldavad kaastunnet abikaasa EBBALE

MAX ja ELFRIEDE

Armast kaasvõitlejat

rer.oec. JÜRI KÕLL'i

sündinud 12. detsembril 1916 Tallinnas
surnud 15. septembril 1984 Perth'is Austraalias

mälestab leinas

KORP! FRAT. TARTUENSIS

Armast sõpra

KALEV PÜGI

mälestavad kurbuses

BORIS ja ASTA AUKSMANN
ANDO KALLAS
ERNA LAANEMÄE
MART LAANEMÄE
MARE LEITAL
MALDUS ja KATRIN MARITS
KALJO ja LILIAN PÕHJAKAS
VELLO SORK
XENIA TIIDO
HUGO ja HERTSI VOORE
ARNO ja VEERA ÕUNAPUU

Kauaaegset head sõpra

ARMILDE PETTAI'd

mälestab leinas

Täht sinavast taevast
Sind kutsus koju.

ÕIE KÄRNER

KIRIKUD

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639

Pastor K. Raid
36 Bardz Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühapäeval 28. okt, kell 10.15 pühapäevakol täiskasvanutele ja noortele, kell 11.00 lastele.

Kell 11.00 USUPÜHASTUSPÜHA JUMALATEENISTUS, kõne K. Raid, solist M. Wilbiks.

Kell 3.00 p.l. JUMALATEENISTUS „Ehatares", K. Raid.

Kell 18.00 Kodusaare õhtu — 3, kõneleb E. Toompuu, sõnavõtt E. Liik, hiiukoor, tee- ja kohvilaud.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Kolmap., 24. okt. kell 7.30 õ. PIIBLI-PALVETUND: Suure viletsuse aeg

Pühapäeval, 28. oktoobril kell 11 hommikul JUMALATEENISTUS. Teenivad H. Sepp ja jutlustaja E. Saraoja. Laulab naisansambel.

Kolmapäeviti kell 7.30 õhtul PIIBLI-PALVETUND.

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847

Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848

Organist dr. Roman Toi

USUPUHASTUSPÜHA jumalateenistus, ühine ingliskeelse kogudusega, pühapäeval, 28. oktoobril kell 11 hommikul. Külaliskoor Toronto Chamber Society David Fallis'e juhatusel laulab Martin Lutheri koraale kõige mitmekülgsemas seades. Piibljtund kell 10 hommikul. Pühapäevakool. Leerieelsed. Leeritund.

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 4 novembril kell 11 hommikul. Metsasarvede kvartett.

NÄITEMÜÜK kohe peale jumalateenistust — all saalides. Rikkalik loterii. Einelaud.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kl. 9.30 hommikul. Samal ajal ingliskeelne pühapäevakool.

Õp. Andres Taul on puhkusel 1.—25. oktoobrini.

ÕPETAJATE KÕNETUNNID neljapäeva õhtuti kl. 6—8; kolmapäeva hommikuti kl. 9.30 kuni 12 päeval.

Koguduse kantselei on avatud teisipäeviti kl. 10—6 ja neljapäeviti kl. 12—3.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645

Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Pühapäeval, 28. oktoobril kell 2 p.l. PÜHAPÄEVAKOOL lastele ja PIIBLIKOOL täiskasvanuile.

Kell 3 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur. Duett: Ülo Lindström ja Raul Pumber. (Buss Eesti Kodust kell 1.45 p.l.) Kell 6.30 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS. Kõneleb dr. Mart Leesment.

Kolmapäeval, 31. oktoobril kell 7 õ. PALVEÕHTU.

Eelteade: Evangeeliuminädal 13.—18. novembrini. Külaliskõneleja pastor Märt Vähi.

Oma lugupeetud ja armast vilistlast

MALL JÜRMA't

surnud 21. oktoobril 1984

leinab

KORPORATSIOON FILIAE PATRIAE KOONDIS KANADAS

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik

Tel. 1-519-941-4309

Pühap., 4. nov. kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS Peetri kirikus. Teenib ja jutlustab praost E. Lepik, laulab koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto, Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 28. okt. kell 4 p.l. USUPUHASTUSPÜHA JUMALATEENISTUS. Solist sopran Tamara Norheim.

Pühapäeval, 4. nov. kell 11 homm. pühapäevane JUMALATEENISTUS

Ingliskeelne JUMALATEENISTUS armulauaga kell 1 p.l.

Pühap., 11. nov. kell 2 p.l. KOGUDUSE IGA-AASTANE LOTERII. Jumalateenistust sellel pühapäeval ei ole.

Pühap., 18. nov. kell 11 homm. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Koguduse segakoori harjutused toimuvad igal esmaspäeval kell 7 õhtul kiriku saalis.

Alates 14. okt pühapäevakool igal pühapäeval jumalateenistuse ajal ja leerieelsed iga hommikuse jumalateenistuse ajal .

Õpetaja kõnetunnid kiriku kantseleis teisipäeviti 6—8, neljapäeviti 2—8 ja pärast jumalateenistusi.

Kiriku kantselei on avatud neljapäeviti kella 10 homm. — 8 õ.

Teadaanne pedagoogidele

Eesti Õpetajate Ühing Kanadas korraldab koosviibimise kohvilauaga pühapäeval, 11. novembril s.a. kell 4 p.l. Eesti Maja klubiruumis. Loeng Kadri Laarilt. Kõik pedagoogid teretulnud.

Õpetajate Ühingu juhatus

ROYAL TRUST
Real Estate Services

MÜÜA

2 magamistoaga ja den, moodne, väga puhas korter Richview Rd-il, Eglinton Ave. ja Scarlett Rd. lähedal. Korteril on 2 suurt vannituba, ruum pesumasinale ja -kuivatajale, õhujahutus. Korterimajas on sees ja väljas ujula, saunad, tenniseväljak, seltskondlikruum ja palju muud. Hind $74.900.

Lähemaks informatsiooniks helistada

Royal Trust Corp. Canada

küsida VICTOR LIBE,

kontoris 752-3111, kodus 488-0129

Usupuhastuspüha Peetri kirikus

28. oktoobri jumalateenistuse pühendab Peetri kogudus usuisa Martin Lutheri koraalivaramu vaatlemisele.

Oluliste teoloogiliste ja usufilosoofiliste teeside kõrval tõi Martin Luther kirikusse tagasi ka koguduse laulu. See laulmine pidi sündima emakeeles.

Koguduse laul astus kirikusse küll emakeeles, aga muusikalise välimusega, milline valitses 15. sajandi lõpul ja 16. sajandi alguses. See oli oma koelt seotud polüfoonilise, nn. renessanss-koolist saabunud mõjutustega ja kujundatud professionaalsetele kooridele kasutamiseks. Muusikaliselt ettevalmistamata kogudustele osutus see stiil ebapraktiliseks. Nõnda siis sündis, et esialgselt rakendatud koguduse laulu — koraali — välimus pidi muutuma praktilistel kaalutlustel üsna kiiresti. Nende tendentside ja muudatuste põhjas oli muidugi siht muuta koguduse laul võimalikult lauldavamaks ja koelt läbipaistvamaks.

Seda protsessi vaatleb Peetri koguduse kontsert-jumalateenistus eelseisval usupuhastuspühal Eccardi, Hassleri, Praetoriuse ja teiste poolt harmoniseeritud Martin Lutheri koraalide kaudu. Selliselt koguduse laulu muusikaajaloolise arengu vaatlemise jumalateenistuselt ei puudu ka Bachi klassikaline, koorilaululik koraal.

Muusikalise matka koguduselaulu ajalukku teeb külaliskoor „Toronto Chamber Society", juhatab David Fallis.

Lühihümnoloogilisi märkmeid lisab dr. Roman Toi. Jutlustab koguduse õpetaja Andres Taul.

Jumalateenistuse algus on kell 11 hommikul.

KGB kolonel hüppas Läände

HAMBURG — N. Liidu salaluureasutuse KGB kolonel hüppas ära Lääne-Saksamaale pärast topeltagendina töötamist Bonnile. Saksa ajaleht Die Welt ütles, et usaldusväärseist allikaist saadud andmete põhjal on identifitseerimata kolonel hüpanud ära Lääne-Saksamaal, kui ta oli olnud täitmas KGB ülesandeid ühes teises naaberriigis, kus ta esines diplomaadina.

Leedulaste vastuvõtt valimiskampaania ajal

Kalifornia Leedu Republikaanide koosviibimine „Fundraiser" toimus leedu abielupaar Sinkuse kodus Santa Monicas Californias, millest võttis osa üle 200 leedulase ja USA poliitiku. Peokõnelejaks oli president Reagani majanduskomitee konsultant Arthur Laffer ning Republikaanide Rahvaste Partei esimees Michael Sotirhos Washingtonist. Veel kõnlesid kandidaadid Bob Scbrinen (26. rajoon) ja David Shell (44. rajoon), prökurör Phil Philobosian, president Reagani etniliste gruppidega sidemepidaja Lõuna-Californias Jayce Van Schack, Reagani-Bushi '84 ajakirjanduse koordinaator Californias Janis Smith ja teised. Teadustajana tegutses leedu päritoluga filminäitleja Ruta Lee. Ka ameerika ajakirjandus oli kohal, keda koordineeris etniliste valijate koordinaator Lõuna-Kalifornia ajakirjanduses Viivi Piirisild. Peakorraldajaks oli Kalifornia osariigi Leedu Republikaanide Grupi esinaine Lucija Mazeika.

V. P.

„VABA EESTLANE" on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

Pühapäeva, 23. septembri ööl ärahüpanud eesti noormehed 22-aastane Valeri Sirksalu (vasakul) ja 21-aastane Raul Heinsalu. Nad hüppasid ära nõukogude kalatraalerilt „Velise" ning palusid varjupaika Rootsis.

Lasteaial ruumipuudus

Üle 30 uue lapse alustas õppimist lasteaias

29. septembril toimus T.E.S. Lasteaia peakoosolek. Kohal oli üle neljakümne lapsevanema ja sõnavõtt oli väga elav. Koosolekut juhatas esinaine Maie Ilves ja protokollis Helle Paluoja.

Lasteaia juhataja Helle Arro esitas 1983/84. aasta tegevusaruande, kus selgus, et lasteaias oli seitsmes eriklassis 88 last. Nendest 10 lõpetas. Erilisteks üritusteks olid kahekümnenda aastapäeva juubeli pühitsemine ja ESTO-84-st osavõtt. Lasteaed korraldas ka suvise lasteaia ESTO-nädalal, mis hästi õnnestus.

Raivo Remmel esitas rahalise aruande ja eelarve, leides, et viimasel aastal on lasteaed ennast hästi majandanud,

tänu toetustele eesti ühiskonnast, Kanada valitsuselt ja Toronto koolivalitsuselt,

kes maksab kolmele õpetajale palka. Seetõttu ei ole vaja lasteaia õppemaksu tõsta sellel aastal.

Sel sügisel on tegevus alanud ja uusi lapsi on juurde tulnud üle kolmekümne. On tekkinud probleem ruumipuuduse tõttu. Lastevanemad leidsid, et esimesed kaks klassi on liiga suured, kuna tegemist on kolme- ja nelja-aastaste lastega, kes vajavad palju tähelepanu. Maie Ilves selgitas olukorda, miks on ruumipuuus. Möödunud aastal jäi üks tuba vähemaks, kuna ESTO büroo vajas ühte klassiruumi. Pidime panema kaks viimast klassi kokku. See oli võimalik, sest need klassid olid suhteliselt väikesed. Arvasime, et sel sügisel saame selle toa tagasi. Kahjuks aga on ESTO büroo ikka veel klassiruumis ja lasteaed ei ole vastust saanud Eesti Maja juhatuselt, millal see ruum vabaneb. Probleem on eriti akuutne, kuna esimene klass on nii suur.

Lastevanemad leidsid, et ühes klassis ei tohiks olla enam kui 20 last ja kolm õpetajat. Eesti Maja klassiruumid on liiga väikesed selleks.

Saalid ja noorteruum on laupäeva hommikuti hellakeste, hundude ja skautide kasutada, nii et terve Eesti Maja on eesti noori täis.

Oleks kahju mujale kolida või laste arvu piirata. Tehti ettepanek, et lasteaia uus juhatus pöörduks uuesti Eesti Maja juhatuse poole lahenduse leidmiseks.

Järgnes uue juhatuse valimine. Uueks esinaiseks valiti Maimu Saar ja juhatuse liikmeteks Leena Altosaar, Fima Berzins, Anne Kalvik, Reet Marley, Helle Paluoja ja Elle Rosenberg. Toimkonna juhatajaks määrati Viivi Rannu-Johnstone ja abiks Eha Eljas-Barbe, perenaiseks Silvia Trei, moenäituse korraldajaks Reet Roman ja raamatukogu korraldajaks Katrin Soots.

Lõpuks lasteaia juhataja Helle Arro tänas eelmise aasta juhatust hea koostöö eest ja soovis jõudu uuele juhatusele.

Vendurskaudid mägironimisel

Lembitu mõõgameeste treeningpäev Niagara pankrannikul

Pühapäeval, 14. oktoobril toimus Lembitu Maleva mõõgameeste vendurskautrühma mägironimise treening Rattlesnake Point Provincial Pargis Miltoni lähedal. Kutseline instruktor ja varustus oli Ontario Rock-Climbing Associationi poolt. Rattlesnake Point Pargis on Niagara pankranniku kõrgus umbes 60 jalga, see tõuseb üles peaaegu püstloodis ja koht on üks populaarsemaid mägironimise treeningpaiku Ontarios.

Niagara pankrannik on üsna sarnane Eesti põhjarannikule, kuid selle olulise vahega, et vesi, mis kunagi uhtus kaljukallast on taandunud väga kaugele. Tüüpilised osad sellest on loodusmälestistena kaitse all. Üks kaitsealuseid kohti on Rattlesnake Point Provincial Park, kus paekivist looduslik müür tõuseb püstloodis umbes 20 meetrit. Parki kasutavad Ontario mägironimise klubid treeningpaigana ja meie poiste grupiga koos oli käljuseinal turnimas ligi sadakond selle spordiharu harrastajat.

Iga instruktori rühmas tohib olla kuni kümme ronijat, nii et mõõgameestel tuleb teha veel teine treeningpäev.

Algajatele õpetatakse, kuidas siduda julgestusrakendit rinna, puusade ja jalgade ümber, tuleb õppida mõned spetsiaalsed sõlmed ja kuulata ronimistehnilist nõuannet.

Algajate jaoks on neli nööri, millel tõusmine ja laskumine on erineva raskusega. Umbes pooled vendurskautidest läbistasid üles ja alla kõik neli rada. Juhina oli kaasas **Ants Evard.**

Laupäeval enne seda oli Peetri kiriku noorteruumis vendurite koondus, kus koos Jaan Kruusiga tehti analüüs Kotkajärvel äsja toimunud vendurskautide laagrile. Kriitikaga koos arutleti kavandamise küsimusi, kasutades selleks Vello Sootsi ettekande õppekirja. Aldrek Meipoom oli kaasa toonud video-seadmed ja koos vaadati Tiina Soometi dokumentaalfilmi Eesti saatusest „Estonias: for the Record". Kuigi mõned vendurid olid filmi näinud ESTO-l, jälgiti seda äärmise huvi ja tähelepanuga ning lõppotsus oli, et seda tuleb veel vaadata — et siis asja arutleda ning tekkinud küsimuste kohta lisainformatsiooni hankida. Lembitu mõõgameeste üks ülesandeid on Eesti tutvustamine. Selleks tuleb olla asjast teadlik.

Paavst valmis Kuuba külastamiseks

ROOMA — Paavst Johannes Paulus II ütles, et ta on valmis Kuuba külastamiseks **niipea kui kommunistlik valitsus saadab talle kutse.** „Ma olen valmis igale poole minekuks," ütles paavst, „aga Kuuba puhul pole kutset olnud." Paavst tegi sellekohase kommentaari pärast oma 70-tunnist külaskäiku Hispaaniasse, Dominikaani ja Portoriikosse, mis ajal ta kohtus ka viie kuuba piiskopiga.

Kolme balti rahva folkloorist

Laupäeval, 27. oktoobril toimub väga huvitav, ingliskeelne sümpoosion balti folkloori alal. Korraldaja AABS (The Association for the Advancement of Baltic Studies) on ülemaailmne teaduslik organisatsioon, mis tegeleb balitiaineliste uurimistöödega.

Eestlaste folkloori tutvustab dr. Felix Oinas (Indianapolis'est). Ta kõneleb eesti vanarahva usu põhiküsimustest: elujõust, hingest, nimest, haldjaist, vaimudest. Tarapitast, surnute-usust. Ettekandes esitab ta lugusid meie ajaloost ja pärimustest, mis illustreerivad neid uskumusi.

Sellised on näiteks:

1) Meie muistsete vabadusvõitluste ajal taanlase Hebbe rinnust südame väljakiskumine (kui ta veel elas), praadimine ja söömine, selleks et venelaste vastu tugevaks saada.

2) Lugu sellest, kuidas kalamees saunas juhtus pealt kuulma „kalakuningate" (vaimude jutuajamist, kuhu nad oma kalad olid jätnud, ja kuidas ta hiljem suure kalasaagi sai.

3) „Hirmus lugu" jaaniõhtu veetmisest Pirita kloostri juures, kus rahvas — Balthasar Russowi kroonika järgi — meeletult pidutsenud, lakkudes, prassides, lauldes, karates ja tantsides, suurtest torupillidest jorinat ajades ja hoorates". Mida seal kõike juhtunud, „seda ei suuda ükski inimene küllalt uskuda".

4) Pikse asupaiga — Võhandu jõe — nii pühaks pidamisest, et kui mõisnik jõele veski peale ehitanud ja vee saastanud, lõhkunud rahvas veski maha, et Pikse kättetasust ning viljaikaldustest pääseda.

5) Setu Peko-pühast, mil kodujumala Peko kummardajad kuuvalgel oma koosolekut pidasid ja selle oma uueks preestriks valisid, kel omavahelisel rüselemisel kõigepealt veri välja tuli.

6) Ja sügisest hingedeajast, mil „hingekesed" hobusega surnuaialt koju toodi, austusega vastu võeti, saunas viheldi, söödeti-joodeti ja siis uuesti nende külma kodusse tagasi viidi.

Esitatakse ingliskeeles Lennart Meri tehtud Videofilme Esimene „Winds of the Milky Way" (Linnutee tuuled) näitab miks arvatakse, et eestlased, nende hõimud, j.t. jõudsid sinna piirkonda. Teine „People of the Waterfowl" (Vesilinnu rahvas) esitab vanu Finno-Ugri eluviise- uske- kombeid. Mõlemad on väga huvitavad ja hinnatud filmid.

Lätlaste folkloori tutvustab Lalita Muizniece (Kalmazoo'st). Läti rahvausud- kombed, jne. nagu need on läti rahvalauludes, millele nimeks antud „doina". Need laulud on mitu tuhat aastat vanad, aga neid koguti kirjalikult alles möödunud sajandi lõpupoole. Suuremaid kogujaid oli Krisjanis Barons („Läti dainad" 1894-1915), kelle elust näidatakse lühikene videofilm.

Dainase põhivorme ja variante on kokku üle miljoni üks nende omapäradest on, et nad on kirjutatud „mina" vormis — the poetic „I" — aga see „mina" võib olla kas inimene, loom või asi. Sellest huvitavast lauluvormist kõnelebki Lalita Muizniece.

Lätlaste osa täiendab ka „Dizhancis" rahvatantsurühm, esitades „Krustabas" tseremoonia — lätlaste traditsiooniline lapse ristimine.

Leedulastest kõneleb Elena Bradunas. Tema on „Ethnic folklife specialist" American Folklife Centre'is, Library of Congressi juures. Praegu töötab ta oma doktorikraadi saavutamiseks folkloori alal. Ta kõneleb folkloori traditsioonide säilitamisest (rõhuga leedulastel) väljaspool kodumaad.

Algus kell 9:30 homm. lõpp kella 5-e paiku; millele järgneb vein ja juust ning jutuajamine omavahel ja lektoritega. Kõik toimub George Ignatieff Theatre'is, mis asub Gerald A. Larkin hoones, 15 Devonshire Place, kohe lõunapool Varsity Staadioni.

Korraldav toimkond.

Eesti Filharmoonia Kammerkoori esinemisreis L.-Saksamaale

Kontsertreisil Lääne-Saksamaal viibis septembri lõpus Eesti Filharmoonia Kammerkoor Tallinnast, andes kontserte Hausenis ja Weinheimis Lõuna-Saksamaal ning hiljem ka paaris keskuses Põhja-Saksamaal, mh. Kielis. Seega ei külastatud Liiduvabariigi suuremaid kultuurikeskusi.

Kohalike ajalehtede arvustused olid väga head, kuigi Saksamaal elavaid eestlasi pahandas asjaolu, et koori tihti nimetati „vene kooriks" ja kirjutati, et kanti ette „vene rahvalaule". Nähtavasti on ka tänapäeva sakslastel geograafilised mõisted ida pool DDR-Poola piiri suhteliselt ähmased.

Kammerkoori esinemine Lääne-Saksas toimus Tallinna ja Kieli sadamalinnade omavahelise sõpruslepingu alusel, samuti kui Tallinna Akadeemilise Meeskoori tulek a. 1977 Mannheimi. Sellest ajast püsivad Hauseni ja Weinheimi ümbruskondade saksa laulukooride juhtidel sõprussidemed Tallinna lauljatega.

Saksa ajalehtede reporterite konstruktiivse kriitika täiendusena võib lisada juurde, et lauljad esinesid pidulikus must-valges riietuses. Mehed hästiistuvates smokingülikondades, daamid mustades, maaniulatuvates talaarkleitides, kontrastse ainuilustusena valged, laiad rüüsh-kraed.

Kava esimene osa oli rahvusvaheline, nii heliloojate kui ka esinemiskeelte poolest. Lauldi ladina, saksa ja prantsuse keeles.

Eesti Filharmoonia Kammerkoori juhataja Tõnu Kaljuste.

Kava teine osa oli täies ulatuses pühendatud Veljo Tormise ainulaadsele loomingule. Tormise laulutsüklites oli kuulda liivi, vadja, ingeri, vepsa ja karjala rahvaste keeltes esitatud palu. Nii on Tormis kiiduväärselt rikastanud Euroopa kultuuri, jäädvustades hõimurahvaste rahvaluulet kõrgetasemelises muusikas.

Leiti 1,6 miljonit aastat vana skelett

NAIROBI — 12-aastase poisi pealuu ja peaaegu terve skelett, kes suri 1,6 miljonit aastat tagasi, leiti Keenias. Keenia Rahvusliku muuseumi teadlane Richard Leakey ütles, et poiss kuulub **homo erectus** liiki, kes on moodsa inimese eelkäija. Poiss on 5 jalga 4 tolli pikk ja kui ta kasvanuks täisealiseks võinuks kasvada üle kuue jala pikkuseks. Teadlased on seni üldiselt uskunud, et ürgaja inimesed olid väiksemad kui tänapäeval.

Massaazh-teraapia

Leili Terts

Reg. M.T.

VASTUVÕTT KOKKULEPPEL

Tel. 757-8679

SPORT

Spordiuudiseid kodumaalt

Idabloki kergejõustiklaste edu saladuseks on sportlaste, treenerite ja poliitikute ühine siht — sportlik hegemoonia maailmas. Füüsilise talendiga noored värvatakse juba algkoolist klubide treenerite poolt, kellede arv näiteks Ida-Saksamaal ulatub 434.000-le, lisaks samapalju vabatahtlikke. Noori testitakse ka psühholoogiliselt ja sobivad talendid saadetakse valitsuse poolt spordikoolidesse, kus endised tippsportlased, ligi 50 000, annavad õpetust koostöös arstide ja teadlastega. Eriti tuntud on Leipzigi Spordiülikool uurimistöödes.

Majandusliku toetuse saamiseks, nii atleetidele kui ka klubidele, on kehtima pandud punktide süsteem, mis seotud sporditulemustega. Lisatasude saamine algab olümpiaaladel Euroopa noorte esivõistluse medalitoojatega. Pronksmedal olümpiamängudelt vastab korporatsiooni mänedzheri aastasele sissetulekule, kusjuures kuldmedali väärtus on kolmekordne. Amatöörstaatuse hoidmiseks töötatakse nimeliselt sõjaväes, politsei- ja julgeolekuüksusis.

☆

Brestis peeti N. Liidu juunioride vibulaskmise võistlused. Juunioride meistritiitli võitis Jaan Lott 2471 silmaga. Meeskondlikult oli Eesti, kuhu kuulusid J. Lott, Andrus Kombe ja Mart Roostfeldt, kolmas.

☆

N. Liidu XVII koolinoorte spartakiaadil võitsid Eesti sportlased 3 kuld-, 5 hõbe- ja 8 pronksmedalit. Edukamad oldi ujumises ja laskmises. Esimest korda tuli hõbemedalile Eesti noorte korvpallimeeskond.

☆

Eestis peeti laskejooks 6 km distantsil. Meestest võitis K. Ojaste ajaga 21.33 (1 karistusring möödalasu eest); naistest sai esikoha S. Aasmäe ajaga 32.15.

☆

Tallinnas peeti rahvusvahelised jahilaskevõistlused. Kaevikrajal oli parim Urmas Saaliste 192 tabamusega. Meeskonnavõistlusel saavutasid Eesti ja Nõukogude „Dünamo" võrdse tulemuse 558 tabamusega, kuid viimase seeria paremus andis esikoha venelastele. Kolmas oli Tshehhoslovakkia meeskond 546 tabamusega.

Kaarrajal tuli teiseks Peeter Päkk 193 tabamusega tshehhi J. Hanzeli järel, kelle tulemus oli 197 tabamust. Meeskonnavõistluse kaarrajal võitsid tshehhid.

☆

Eesti suvistel suusahüpete võistlustel olid kolm edukamat M. Kangus, A. Viktorov ja P. Heinloo.

☆

19. ümber Maardu järve jooksul oli osavõtjaid ligi 300. 5,6 km pikkusel võistlusmaal sai esikoha A. Sune ajaga 19.06, teine M. Reinu 19.38. Kiireim naine oli D. Verjovkina 24.10-ga; noormeestest oli parim R. Meremäe.

☆

Eesti meistrivõistlused 10 km pikkusel võistlusmaal peeti Pühajärvel. Kahesüstal said esikoha H. Sepp—U. Kõrge, kahekanuul V. Hodakov—E. Tompak. Pühajärve karikavõistlustel ühepaatidele võitsid A. Öövel süstal ja T. Tikerpe kanuul.

Masterite spordimärkmik

Chamber of Commerce Sanford'is, Floridas korraldab koos Rotary, Kiwanis ja Optimist klubidega X „Kuldse Ea Mängud" ajavahemikus 5.—10. nov., üle 55 a. vanuses tervisesportlasile ja „ajaviiteatleetidele". Vanuseklassid 5 a. vahemikega.

Alade valik on suur; kergejõustik, ujumine, jalgrattasõit, kanuusõit, tennis, lauatennis, golf, vibulaskmine, piljard, keegel, bridzh ja muud.

Osavõtumaks $1 igalt alalt. Ülesandmise tähtpäev 2. november aadressil P.O. Box CC, Florida 32771, telefon (305) 322-8160.

☆

VI Maailma Masterite Mängud peetakse 22.—30. juunil 1985 Roomas, Itaalias kolmel lähestikku asuval staadionil (Olympico, dei Marmi, delta Farnesina) ja 2 km eemal asuval dell Acqua Acetosal. Olympico on neist 65.000 istmega.

Juuni lõpul on ilmastik jahedam, sõidud-hotellid odavamad kui suvehooajal juulis-augustis. Soovitatakse sõita grupis, sest Itaalias räägitakse vähe inglise keelt.

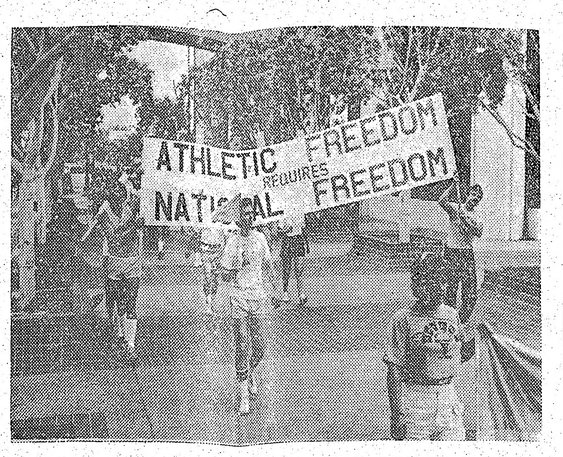

Balti rahvaste demonstratsioon Los Angeleses viimaste olümpiamängude ajal. Foto: A. Piirisild

Canada Savings Bond'idest

Kaasaegsed silmapaistvad ja suuremõõtmelised ajalehtede kuulutused reklaamivad, et uue seeria Canada Savings Bondide müük algab 24. oktoobril ja kestab kuni 7. novembrini, kui nende müüki juba varem ei katkestata.

Uute bondide intresside määraks üheks aastaks on 11,25% ja sama määr kehtib ka kõigi varemate tähtpäevumata bondide seeriate kohta. Järelikult ka varemate aastate madalamate intressimääradega bondide ümbervahetamiseks uue seeria vastu puudub käesoleval ajal põhjus. Väga erandlikuks nähteks võiks olla kui soovitakse vältida edasilükkavalt kolme aasta deklareerimise kohustust liitprotsentidega bondide puhul, mis vajab aga väga põhjalikku eelkalkulatsiooni.

Ülejäänud kuue aasta garanteeritud intresside määraks on 7%, mis tegelikult aga aasta-aastalt kooskõlastatakse üldise rahaturu olukorraga.

Bonde on õigustatud ostma iga Kanadas elukohta omav isik (resident), vaatamata isiku vanusele. Ostu ülemmääraks isiku kohta on $75.000.—. Isikud, kes omavad bondide seeria 27 või 30, võivad lisaks veel eelmainitule uuesti investeerida nende bondide nimiväärtuse piirides.

Varemate aastate eeskujul on uusi bonde võimalik osta kahes erinevas liigis. Kui bonde soovitakse osta mõlemas liigis, siis tuleb sooviavalduse formular täita kummagi liigi kohta eraldi.

Harilike intresside bondidelt (Regular Interest Bonds) makstakse intresse omanikele iga aasta 1. novembril tshekiga või isiku soovi kohaselt isiku arvele panka. Neid bonde on võimalik hankida $300, $500, $1.000, $5.000 ja $10.000 nimiväärtuses.

Liitprotsentidega bonde (Compound Interest Bonds) on võimalik peale eelmainitute osta veel $100 nimiväärtusega.

Viimast liiki bondide hankimisel tuleb aga pidada silmas, et valitsuse taotluse seisukohalt tuleb nende bondide akumuleerunud kolme aasta intresse deklareerida sissetulekuna tulumaksulehe täitmisel, vaatamata, et tegelikult intresside väljamakse ei ole toimunud. Kui selline arvepidamine osutub tülikaks, siis peaks ostmisel jäädama harilike bondide liigi juurde.

Käesoleva aasta 1. novembril tähtpäevuvate bondide seeriateks on S27 (1972) ja S30 (1975). Nende seeriate aasta intresside määraks on 10,5% ja mõlemad seeriad toodavad veel lisaks „cash bonuse". Seeria 27 boonuseks on $100 bondilt $39,75 ja kui selle bondi vasakpoolne ülemine nurk ei ole lõigatud, siis veel lisaks $100 bondilt $20,25. Seeria 30 boonuseks $100 bondilt on $28,23.

Cash bonuse eraldamine bondide realiseerimisel määritletud intressidest evib tähtsust, kuna seda osa saab tulumaksulehe täitmisel kohelda kapitali kasumina (capital gain), mis on maksustatav ainult pooles summas. Boonuse saamise tõend kannab numbrit „T600C".

Kui kellelgi tekib vajadus bondide seeriate 32, 33, 34 või 35 müümiseks enne tähtpäevumist, siis ka nendelt saadud intresse on võimalik eritleda originaalseteks intressideks ja lisanduvat osa on võimalik kohelda samuti „cash bonusena".

E. Soomet

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
ESTONIAN SCOUTING	3.—	.50
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	.70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	9.—	.70
A. Käbin — VAIM JA MULD	5.—	.70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	.50
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	.50
Hanno Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	$1.—
Anna Ahmatova—Marie Under — REEKVIEM	3.50	.50
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	.50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	.50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	.50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	.50
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	.50
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	6.—	.50
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	3.—	$1.—
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	.50
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	$1.—
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	6.—	.50
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	.50
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	.50
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	.50
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	.50
Andres Küng — MIS TOIMUS SOOMES?	14.—	.50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	.50
V. Veedam — LURICH AMEERIKAS	8.—	.70
E. Uustalu — TAGURPIDI SÕUDES (Mälestusi 1914—1943)	18.—	$1.—
A. Roos — RÄNDAMAIE (luuletuskogu)	6.—	.70
Prof. Felix Oinas — KALEVIPOEG KÜTKES j.m. esseid	13.—	$1.—
E. Sanden „SÜDA JA KIVID"	19.50	.70
I. Külvet — NÄITEMÄNGURAAMAT (5 näidendit)	15.—	.70
H. Rajamaa — MARIE UNDER INIMESENA	4.—	.50
Arvi Tinits — VÄLGUMÄRGI KASVANDIKUD	47.—	
Saatekulu Kanadasse $1.50, mujale		$3.—
Gisela McBride — TALES FROM ESTONIA	5.75	.50
V. Kimberg-Kotkas luuletuskogu PILVE ALL JA PILVE PIIRIL	7.—	.70
E. Uustalu — FOR FREEDOM ONLY	14.—	1.—
REHVITUD PURJEDEGA II	8.—	1.—
NAER ON TERVISEKS — kõdijutte	8.—	.70
Ilmar JAKS — NEPTUN	18.—	1.—
Ivar Ivask — VERANDARAAMAT luuletuskogu	7.—	.70
S. Ekbaum — luuletuskogu ÕHUMÄRGI ALL	10.—	$1.75
Ants Vomm RISTSÕNAD I	2.50	.70
Ants Vomm RISTSÕNAD II	2.25	.70
NAER ON TERVISEKS II	12.—	$1.—
M. Juhkam — USK ON MEID AIDANUD (Valimik vaimulikke sõnavõte kodumaale)	12.—	$1.50
Robert Raid — WENN DIE SOWJETS KOMMEN	19.—	$2.—
TAIMI PROOS — ELUKIIGEL (luuletused)	10.—	.50
E. Eerme — EESTI EKSLIIBRIS VÄLISMAAL IV	5.—	.70
H. Meret — TEREMI JUTUSTUS	25.—	$1.50

WALL STREET JA HITLER

19.

* * *

Praegust ajajärku võiks võrrelda prof. Sutton'i poolt kirjeldatud „United Americans" perioodiga USA-s. Tollal hirmutati rahvamassi peatselt oodatava kommunistliku invasiooniga Ameerikasse (tähelepanu endale tõmbamiseks), kuna aga Wall Street'i kontrolli all seisnud töösturid selsamal ajal olid vaikselt ja agaralt ametis kommunistliku tööstuse ülesehitamisega N. Venes. Vahe seisab ainult selles, et nüüd ei hirmutata meid enam venelaste invasiooniga, vaid kõikehävitava aatomirelvade sõjaga. Vabas maailmas jätkuvad juba aastaid „rahunõudjate" tänavademonstratsioonid, jällegi rahva tähelepanu endale tõmbamiseks; sest niiviisi ei tule kellelegi pähe küsida, miks peaksid Lääne ärimehed ja töösturid pidevalt varustama oma vaenlast järjest uuema tehnoloogiaga, kui olukordi loogiliselt kaaludes sellega üheskoos suureneks järjest ka tuumasõja oht?

Mõned arvestavad, et oma siseriiklikest nõrkustest hästi teadlik N. Liit ei usaldaks tuumarelvadegagi rünnata enne, kui tal oleks kõiges relvastuses vähemalt neljakordne ülekaal. Nagu olekski saagihimuline venelane tuumasõjas purustatud Ameerika vallutamisest huvitatud, senikaua kui on väljavaateid selle tervelt oma võimu alla saamiseks. Aga ainuüksi propagandaga ei saa Ameerikat allaandmisele sundida ja sellepärast on vajalik, et hävitava sõja oht ja relvade ülekaal näeksid ameeriklastele välja küllalt tõelised, oleksid sõjaliste ekspertide poolt usutavad ja seega mõttetust vastupanust loobumisele sundivad. Selle ülekaalu saavutamiseks peab niisiis kestma edasine relvastuse suurendamine ja Lääne tehnoloogiaga täiendamine...

Säärastes mitte kogemata juhtunud, vaid teadlikult loodud maailma vahekordades, Ameerika omad kaitsekulutused on ületamas kõiki võimalikkuse piire. Sinna juurde, vahetevahel kuuleme või loeme „õudseid" lugusid sellest, kuidas kaitseministeeriumi „majanduslikud eksperdid" on heaks kiitnud ja välja maksnud tuhandeid dollareid mõne kruvi või mutrikese eest, millist iga tavaline lihtkodanik võiks muretseda lähemast rauakauplusest väheste centide eest. On raske ette kujutada, et iga sellise tehinguga oleks kuidagiviisi paranenud Ameerika kaitsevalmidus. Küll aga on niisugune praktika ärateenimata karistuseks ja koormaks kõigi arvete eest lõplikult vastutavale taksimaksjale ja tema kaudu üldisele majandusele.

* * *

Mõistel „internatsionaalne finants" peaaegu puudus tähendus enne praeguse sajandi algust. Erimaadel tegutsenud pankurid koguvad seal endi kätesse rahvuslike finantskapitalide kontsentratsioonid, olles üksteisega kibedas omavahelises rivaliteedis. Nende tegevusvabadus oli piiratud vastaval maal kehtiva seadustiku raamidesse; ja ka välismaiste rahaliste tehingute puhul pidid nad ikkagi aru andma ja vastutama oma teguviiside üle omamaiste riiklike autoriteetide ees. Alles nüüdse sajandi alul hakkas toimuma revolutsioon panganduses. Suuremate ambitsioonidega pankurid ei olnud enam rahul mingisuguste kõrvalseisjate poolt kontrollitud süsteemiga. Nad tahtsid endile täielikku tegevusvabadust opereerimiseks väljaspool ja üle kõigi riigipiiride, allumata reeglitele ja vabadena vastutusest ühegi riigivõimu ees. Sellega oligi pandud alus internatsionaalsele finantskapitalismile, mille tsentrumisse hakkas elavhõbeda kombel voolama kokku seniseid rahvuslike finantskapitalide koondisi erinevatelt maadelt. Sellest kujunes peatselt globaalse ulatusega süsteem, kasvas ja arenes, kuni tänapäeval on selle kõrval vaid vähene tähendus industrialiseeritud maadele järelejäänud iseseisval rahvuslikul kapitalismil.

Seesama internatsionaalne finants on püstitanud lugematul arvul rahvusvahelisi ja üleriikliku ulatusega kaubanduslikke ja tööstuslikke kontserne, milliste tooted või teenindus on niisamuti internatsionaliseeritud. Samasse võrku kuuluvad hiiglaslikud kaevandus- ja ehitusfirmad, hotellid ja palju muud — kuni sääraste suhteliste tühisusteni nagu küpsetatud kana või soodavesi... Peamiselt internatsionaalsete finantseerijate ohjeldamatuist ambitsioonidest ongi kirjutanud prof. Sutton.

* * *

nasest põrgust...

Enne hiljutisi föderaalvalimisi, juutide organisatsioon B'nai B'rith saatis kõigile kandidaatidele 55-leheküljelise toimiku, milles pearõhk pandud n.n. „vihkamiskirjanduse" levitamise keelustamise nõudmisele, viies selle karistatavate kriminaalkuritööde alla. Samuti tegeleti toimikus jällegi Kanadas asuvate „sõjakurjategijatega". Oleme märganud, et juba ammugi ei räägita enam „sõjasüüdlastest". Need kaks lähedastena näivat mõistet omavad siiski erineva tähenduse. „Sõjasüüdluse" küsimus näis olevat Nürnbergi kohtuga ja mõnede sakslaste ülespoomisega rahuldavalt ja lõplikult lahendatud, kuigi prof. Sutton ei jaga seda arvamust. „Sõjasüüdluse" elava sümbolina on järele jäänud ainult kunagine Wall Street'ilt natsidele lähetatud toetusrahade vastuvõtja Rudolf Hess. Mõned naiivsemad ajakirjanikud on korduvalt avaldanud imestust, miks neile ei ole ühelgi korral võimaldatud juurdepääsu aastakümneid vangimajas viibinud Hess'ile, tema intervjueerimiseks...

Autori poolt sageli mainitud prof. Carroll Quigley ajalooline suurteos (1348 lk.) „Tragedy and Hope" ilmus üldtuntud kirjastuse Macmillan Co. väljaandel hulk aastaid tagasi ja kuulus üksvahe Book-of-the-Month Club poolt pakutavate selektsioonide hulka. Sellegipärast, 1983. a. juunis Kanada tollivalitsus konfiskeeris selle raamatu postisaadetiste hulgast, kas „antisemiitlikuna" või „vihkamiskirjandusena". Mõni aeg hiljem anti raamat küll veel uuesti vabaks, aga mitmeid teisi jäi konfiskeerituiks ja arvatavasti kuuluvad põletamisele. Teadmata isikute poolt on koostatud „keelatud kirjanduse" nimekiri ja sinna hulka kuulub ka Aleksander Solzhenitsõni teoseid...

Eriti agarad raamatute keelustamise nõudjad on olnud kanada juutide organisatsioonid. Nemad tahavad otsustada, millist kirjandust mittejuudist kanadalane tohib omada või lugeda. Teisest küljest, nende poolt saadeti k.a. jaanuaris välja suurel arvul ringkirju kõigile haridusalalistele ja avalikuelu tegelastele, millistes küsiti viimastelt poolehoidu ja kaasabi juutide holocausti viimiseks kõigisse koolidesse sundusliku õppeainena. Lühidalt, üht ei tohi, aga teist peab! — Kümneid kordi suuremamõõtmelise punase holocausti üle aga peetakse kõikjal vaikust ja kõige laialdasema kuulajaskonnaga TV-kommentaatorid teevad korduvaid ettekeiteid president Reagan'ile, et too tohtis N. Venet väga õieti „õelaks impeeriumiks" nimetada. Me peaks vist kõik küüru tõmbuma ja teesklema, et me ei tea vähematki pu-

Enne hiljutisi föderaalvalimisi, juutide organisatsioon B'nai B'rith saatis kõigile kandidaatidele 55-leheküljelise toimiku, milles pearõhk pandud n.n. „vihkamiskirjanduse" levitamise keelustamise nõudmisele, viies selle karistatavate kriminaalkuritööde alla. Samuti tegeleti toimikus jällegi Kanadas asuvate „sõjakurjategijatega". Oleme märganud, et juba ammugi ei räägita enam „sõjasüüdlastest". Need kaks lähedastena näivat mõistet omavad siiski erineva tähenduse. „Sõjasüüdluse" küsimus näis olevat Nürnbergi kohtuga ja mõnede sakslaste ülespoomisega rahuldavalt ja lõplikult lahendatud, kuigi prof. Sutton ei jaga seda arvamust. „Sõjasüüdluse" elava sümbolina on järele jäänud ainult kunagine Wall Street'ilt natsidele lähetatud toetusrahade vastuvõtja Rudolf Hess. Mõned naiivsemad ajakirjanikud on korduvalt avaldanud imestust, miks neile ei ole ühelgi korral võimaldatud juurdepääsu aastakümneid vangimajas viibinud Hess'ile, tema intervjueerimiseks...

Balti rahvaste „sõjasüüdlus" seisis selles, et nad üldse iseseisvalt eksisteerisid. Nende „sõjakuritegevus" aga selles, et nad ükskõik kellelt saadud relvade abil püüdsid oma eksistentsi pikendada ja — mis veelgi pahem — oma iseseisvust taastada!

* * *

Järgneb

Sügisene TRIINU

Möödunud suvise ESTO-84 vabadusnõude demonstratsiooni pildi toob silmisse TRIINU äsjailmunud sügisnumber: Toronto raekoja esine täis sini-must-valgeid lippe.

Toimetaja Meida Meikup oma veerul rõhutab Eesti lipu 100-ndat juubeliaastat ja soovib, et „olgu meie sini-must-valge innustajaks ja tähiseks tuleviku tegudele."

Vaimuliku sissejuhatusena on õp. R. Troosti „Armastuse jõud", millele järgneb mitmekülgne valik sisukaid artikleid ja ülevaateid. E. Kalam kirjutab „25 aastat Balti muusikakultuuri tutvustamist Bostonis", H. Obeti „Teine balti noorte kongress", J. Kurman „Graafik Ilse Leetaru tähelend", J: Kurman-Helena Virkhausi „Poeg Taavo ja ta viiul", Sally S. „Võrdhaarne kolmnurk", pildimontaazh „Esto-84 mälestusi", E. Martensi „Mõtteid ja soovitusi Neljandal Ülemaailmsel Eesti Naiskongressil", E. Vrageri „Vanad lood ja laulud", O. Malbe „Eva Tamulenas — eesti lauljatar Lääne-Saksamaal", H. Visnapuu „Näitleja Enn Reitel", nende vahel Ella V. Laamani, V. A. Kimberg-Kotkase ja Aita Kanguri luuletusi.

Naiskäsitöö ja kodu alal on ajakirjas: M. L. „Näitus ESTO-84 naiskongressil". S. Kolgi „Kolm eesti kinnast", L. Ormessoni „Ruudukujuline seinakaunistus", E. Kanneli „Diivanipadi aplikatsiooniga", M. Vormaste „Võrktikandis lina", L. Leiki „Vaip rahvuslikkudel motiividel", E. Rabadiku „Toite kala- ja jahimeeste saagist" ja variat.

Ajakirjas on rohkesti fotosid; traditsiooniks näib kujunevat fotode ja allkirjade segi ajamine.

Teos õistaimedest

Swansea ülikooli õppejõud Inglismaal dr. Helgi Öpik, on koos H. E. Streetiga avaldanud mahuka uurimisteose õistaimede kohta: The Physiology of Flowering Plants: Their Growth and Development. Teos on ilmunud juba kolmes trükis. Teos on mõeldud üliõpilastele põhiõpikuks taimefüsioloogia alal.

EPL

Leedu asula Austraalias

Juba aastal 1954 tekkis loodu rahvusgrupis arusaamine vajadusest ühiskodu järele. Aktiivselt asuti seda ideed teostama 1970. aastal, kui Austraalia valitsus kinkis neile krundi Põhja-Engadine'is. Lisaks nende oma rahale saabus 1971. aastal föderaalvalitsuselt rahaline toetus, mis võimaldas ehitamise alustamist. Asula valmis neljas erijärgus, koosnedes lõppstaadiumis ühishoonest, milles on raamatukogu, köök ja saal koosolekute, jumalateenistuste ja väikeste kokkutulekute pidamiseks ja 17 iseseisvat korterit. Suurearvuliste külaliste ja ametiesindajate osavõtul avati hoonete komplekt 19. augustil.

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esikküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:

Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

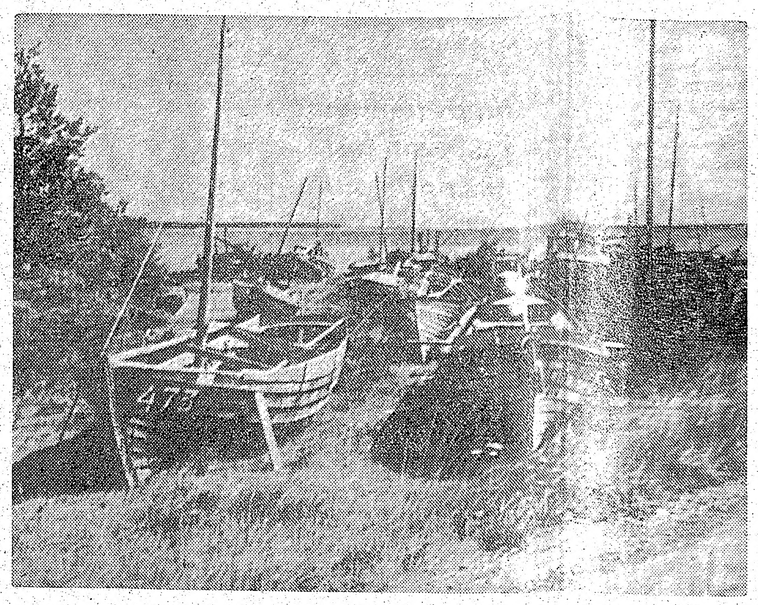

Rootsi randa jõudnud paadid koguti kokku ja hiljem anti venelastele tagasi. Pildil üle Läänemere põgenikke kandnud paadid.

Johannes Säägi

PAOPÄEVAD 1944 SUVEL

Põgenemine Vastseliinast ja viimased päevad Tallinnas

Juulikuul 1944, siis, kui venelased olid jõudnud välja Vastseliinasse, algas minu ja paari sõbra põgenemine Vastseliina alevist, kus oli mu töökoht. Vastseliinast viis paotee Võru linna. Sõit sinna oli väga ohtlik, sest venelaste patarei asus positsioonil Vastseliina lossivaremete juures ja hoidis Võru kulgeva maantee, ühtlasi ka Vastseliina kirikust mööduva külavahetee, tugeva suurtükitule all. Tuli oli nii tihe, et raske saksa tank oli omale varju otsinud Vastseliina kiriku müüride taha. Teel lamas suurtüki rakendi 6 hobust, nad olid saanud täistabamuse. Minu ja kaaslaste pääsemine olenes veoautojuhi julgusest ja otsustusvõimest. Vastseliina kirikumõisast õnnestus meil ära tuua ka köstri abikaasa.

PÕGENIKUNA VÕRUS

Õnneks külavahetee kulges kõrgustiku ja metsatukkade varjus ning see ei olnud vaenlase vaatluspunkti nähtav. Jõudsime õnnelikult Võrru, olles teelt võtnud autosse veel paar põgenikku. Öösel ründas vene pommitaja linna, kus üks varjend oli saanud täistabamuse, samuti seesolijad. Juba Vastseliinas oli sosistamisi, et vaenlane on kiiluna Rõugesse sisse tunginud ja Petseri jaoskonna sakslasest komissar tiblade kätte jäänud. Enne Vastseliinast lahkumist taganes sinna üks eesti üksus, kelle hulgas oli mitu tuttavat, ka ltn. Simm. Simm sõitis veoautoga ja sõduritega asja uurima. Kuna ta järgmisel hommikul ja meie põgenemiseni ei olnud tagasi tulnud, siis arvasime, et midagi halba on juhtunud. Hiljem kuulsin, et ltn. Simm oli oma meestega pääsenud. Sama Rõuge juttu kuulsin ka Võrus. Et asjale selgust saada läksin postkontori ja telefoneerisin Rõuge vallamajja, sealt vastati vene keeles, siis proovisin komissariaati, ka sealt sain venekeelse vastuse. Nüüd oli asi selge, mis on juhtunud.

Oma peatuskohta tagasi minnes kohtasin üht kapteni astmes saksa luureohvitseri, keda tundsin juba varem. Rääkisin temale, mis Rõugest kuulsin ja küsisin, kas venelased on juba Rõuges? Viimane vastas karjudes, et see on vale (das ist nicht richtig, lügen sie nicht!) Kehitasin õlgu ja sammusin edasi. Peatuskohta jõudes seletasin autojuhile, mida kuulsin ja ütlesin, et meil ei ole palju aega siinviibimiseks, et hakkame kohe minema. Autojuht oli sellega nõus ja meie sõit algas Tartu maanteed kaudu välja. Kogu tee oli juba põgenikke täis. Ka oli kuulda, et sakslased lasevad varsti Kirepi silla õhku. Kirepist edasi, metsatuka vahel ründas meid vene lennuk, tulistas pardarelvast ja puistas pisipomme nagu kartulikotist kartuleid, kuid meid need ei tabanud; samuti ei olnud ühtegi tabamust ega saanud haavata ka teised põgenejad, sest mets varjas meid ja pommid lõhkesid eemal.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

LÕUNA-EESTI TEEDEL PÕGENIKEVOORID

Ööbisime autojuhi äia talus Valjärve lähedal, kust järgmisel varahommikul edasi liikuma hakkasime. Öösel sõitmine oli siiski suure riskiga seotud, sest kohapealsed või sinna kogunenud kommunistid jälitasid meid, mispärast olime üksteise järel valves. Valvata tuli autot, et sellega midagi ei juhtuks. Kilomeetrit kuus või seitse kohtasime esimesi saksa sõdureid, kes olid oma patarei seal positsioonile laskevalmis seadnud. Samas kohtasime ka Võru Vana-Apteegi omanikupaari ja personali, kes seisid tee ääres ja ootasid edasiliikumise võimalusi. Vaevalt, et peale meie sealt enam kedagi tulemas oli. Neid oli, kuid mitte enam autoga. Meie paotee kulges üle Kammeri, kus elas minu vana emakene. Kohtasin temaga ja teiste lapsepõlvetuttavatega. Varsti tuli lahkuda ja need inimesed nuttes ja pisarsilmil maha jätta, kes nüüd kõik oma viimset und Tartumaal Kambja kalmistul puhkavad.

Kammerist lahkusime Elva suunas, kuid meie sihtkohaks oli valitud Viljandi linn, sealt edasi siis kas Saksamaa suunas või pääseda Saaremaale. Elva lähistel kohtasin põgenikke Võru linnast ja maalt, mitmed neist tuttavad taluperemehed oma koormate, hobuste ja muu varandusega. Teel kohtasime ka üht saksa voori, mille ülemaks kapteni auastmes ohvitser. Viimane sõimas ja vandus, et Eesti maha jäetakse, näidates käega valminud viljapõldudele: „Vaata, kui ilus, peame maha jätma selle ilusa ja armsa maa, nende ilusate viljapõldudega ja toredate inimestega."

Järgmine peatus oli Kolga-Jaanis Viljandimaal. Uurisime olukorda. Sõitsime autojuhiga Suure-Jaani ja Viljandi linna, kus kohtasin tuttavate endiste Eesti Vabariigi kaitseväelastega. Siia olid jõudnud ka Võru linna tuletõrjujad oma tuletõrjeautoga. Viljandist Kolga-Jaani tagasi sõites nägime Ulila elektrijaama suunas suitsupilvi taevapoole tõusvat ning plahvatusi kostvat. Põgenikelt kuulsime, et Elva sild olevat ka saksa sõdurite poolt õhku lastud.

KAS VIRTSUSSE VÕI TALLINNA?

Kuna minu kaaslased ja tuttavad lubasid Virtsu minna, et sealt edasi Saaremaale pääseda, siis minu mõte oli Tallinna pääseda. Siin läks meie tee lahku. Nemad jäid veel kohale Kolga-Jaani, kuna mina läksin Võhma kitsarööpalise raudteejaama. Jaama jõudes oligi täiskiilutud rong väljasõidu eel, ka vagunikatustel oli inimesi. Otsisin võimalust vagunisse saamiseks, kuid see oli võimatu. Kõik vagunid olid puu-püsti Tallinna sõitjaid täis, sest see pidi olema viimane rong, mis Tallinna läheb. Õnneks leidsin ühe tühja vagunite-vahelise platvormi, kus veel kedagi ei olnud. „Okupeerisin" selle endale. Sealsamas nägin üht tuttavat, õieti tuntud inimest, Võru linnast pärinevat kirikuõpetajat hr. Kivirannat. Temaga koos sõitsime sellel platvormil Tallinna. Kiviranna läks oma teed ja mina läksin hiljuti Tallinna kolinud sõbra kunstnik F. Liivi ja ta perekonna juurde, kuhu jäingi peatuma, kuni oli aeg jõudnud kaitseväe komisjoni minekuks, mis toimus tähestiku järjekorras. Mind võeti vastu ja määrati Viljandi Tagavararügementi.

Enne Viljandisse sõitma hakkamist läksin Soodla staapi oma Eesti Kaitseväe veterinaarala ülemuse kolonel Leo Tederi juurde, kus samal korral oli ka teine vet. ala ülemus II Diviisi Suurtükiväe vet. arst kapt. Jaak Kukk. Nad pidasid nõu ühe väga tähtsa asja üle, millest nad minule siiski ei rääkinud. Rääkisin kol. Tederile, mis minuga on juhtunud. Tema laitis Viljandisse mineku ära, öeldes, et see on kahtlane asi. Küsisin, mis ma siis pean tegema, mul ju tuleb sinna minna? Nad arutasid natuke aega ja siis ütles kol. Teder: „Mina saadan või komandeerin sind Harju Maleva juurde vet. ala korraldajaks." Ta kirjutas mulle korralduse ja käskis sellega minna Soodla staapi kaadri-ala ülema juurde.

Läksin sellega sinna ja andsin paberi ühe kapteni kätte. Kapten luges seda ja hakkas sajatama, et ei saa niisugust asja teha, see ajab kõik segamini. Ei ole võimalik tegevteenistuse kaadri meest saata omakaitse juurde. Läksin kol. Tederi juurde tagasi ja seletasin, mis juhtus. Kol. Teder võttis paberi, millele kirjutas: „Kindral-inspektori käsul määran" ja käskis mind selle paberiga kapteni juurde tagasi minna. Kapten luges kirja, läks näost punaseks ja kirjutas omakaitse juurde ülevilmise käsu ning ulatas minule. Läksin tagasi kol. Tederi juurde, ka tema kirjutas oma otsuse sinna juurde ja nii ma läksin Harju Maleva staapi ja esinesin Maleva pealiku majori auastmes abile. Maleva riviüksus maleva pääliku kapten Saidra juhtimisel võitles Tartu all.

Järgneb

Toimetusele saadetud kirjandus

USURÄNDUR nr. 5 — 1984. Sisus: E. Wilbiks „Tunnistus: Jumala juhtimine", Laine Sundja luuletus „Kõik liha on nagu rohi", O. T. „Paluge lõikuse Issandat", A. Roos „Parajasti", V. P. luuletus „Kadavusest", G Tammo luuletus „Eesti Baptisti Koguduste 100 aasta juubeliks", L. Toomsalu „Haapsalu Baptisti Koguduse 100-a. juubeliks", R. Kaups „Kristuskoguduse pea", Lahkunuid mälestades: Osvald Tärk, Jaan Miljan, Harald Uus, Leena Olu, P. Auväärt'i luuletus „Sügis", R. Vilbaste luuletus „Tähtede laul", E. M. „Artur Proos 70", A Ruutsoo luuletus „Issanda päevline" K. R. „Asta Kaups 60-aastane", Frank Mangsi „Nõuanne", teateid juubelikonverentsist Toronto Eesti Baptisti kirikus ja Toronto ning Vancouveri koguduste tegevusest.

MONTREALI UUDISEID

Septembrikuu tõi Montreali seltskondlikku ellu teatud elevust ja esimene algatus tuli Pensionäride Klubilt, kes pidas oma esimese juhatusekoosoleku 10. septembril sõbralikus perekond Murude kodus, kus peale ametliku osa veel kohvilauas istuti ja suviseist mälestusist räägiti.

Koosoleku avas esinaine J. Toome, esitades koosoleku päevakorra. misjärel arutati riigilt saadud rahasummade ärakasutamise võimalusi, millele ka lahendusi leiti. Edasi tuli kõne alla selle poolaasta tegevuskava. Kava koostaja H. Höövel märkis, et kava koostamise ja vajalike inimeste leidmisega on tekkimas raskusi, kuna ühiskond on muutunud liigselt tagasihoidlikuks oma isikliku panuse andmiseks. Kavaline osa on küll üldjoontes olemas, kuid tuleb pidevalt asjaosalisi julgustada ja veenda asja vajalikkuses. Koosolek lõppes sõbralikus vaimus.

Esimene Pensionäride Klubi liikmete kokkutulek leidis aset reedel, 14. septembril eesti kiriku seltskondlikes ruumes, päris rohke osavõtuga. Sellel kokkutulekul polnud mingit erilist ettekannet, väljaarvatud esinaise J. Toome tervitus koosolijaile ja mõningad seletused jätkuvate käsitööringide tegevusest. J. Toome palus koosolijaid aktiivsemalt kaasa lüüa klubi tegevuses, kus on vaja pidevalt kaasategijaid, nii perenaistena kui ka kavale kaasaitajaina.

☆

16. septembril oli Montreali Jaani kirikus kodumaalt lahkumise 40-nda aastapäeva tähistamise jumalateenistus, kus teenis kaks õpetajat, Heino Laaneots ja külalisõpetaja Helmut Saabas. Õpetaja Laaneots võrdles oma jutluses meie praegust olukorda piiblis kirjeldatud juutide Egiptuses olemisega, kuid nende järglastel avanes siiki võimalus pääseda tagasi oma isade maale. Ta oli kindel, et see aeg on tulemas ka meile, mida teatud märgid juba näitavad.

Peale kirikuteenistust siirdus enamus alla kiriku seltskondlikku ruumi, kus olid lauad rikkalikult kaetud võileibade ja kookidega. Rahvas leidis kiirelt endale sobivad istekohad, sest õhtul oli veel ette nähtud sõnalis-muusikaline kava. Kiriku nõukogu esimees Peeter Möldre tervitas kõiki kohalolijaid ja õpetaja Laaneots ütles sõögipalve. Peale kohvi joomist, võttis sõna jälle P. Möldre, mainides selle päeva tähistamise mõtet. Ta selgitas ka praegust poliitilist olukorda Euroopas ja arvatavaid väljavaateid tulevaste olukordade kujunemises.

Kõnele järgnes „kunstiline kava", mida publik oli oodanud juba pikisilmi. Esimesena Silvia Tael-Koppel kandis ette suurepärase sisseelamisega Asta Villmani luuletuse „Mõtisklus". Sellele järgnesid lauluettekanded Silvia Tael-Koppelilt ja Herbert Raualt, Dagmar Kokkeri klaverisaatel. Esitati laulud „Kadriorg" ja „Kas mäletad?", millised võeti vastu suurte aplausidega. Laulud meenutasid kõigile väga lähedaselt omariikluse ajastut, millest meil kõigil on kaunid mälestused. Esinejaile anti lilli ja tänati pakutu eest.

Vahepeal oli müügil ka loterii ja toimus loosimine, mis samuti tekitas elevust publikus. Öeldi veel lõppsõna ja lauldi „Õnnista ja hoia...". Selle järele hakkas publik, kelle hulgas oli ka külalisi väljastpoolt, lahkuma.

☆

Reedel, 21. septembril oli pensionäride klubi kokkutulek juba ettenähtud kavalis eosaga. Näidati meeldivat National Filmboard'i filmi „Grouse Country"; eesti keeles võiks seda nimetada „Tedre või tetrede elamise maa-ala". Kodumaal oli nimetatud lind hästi tuntud jahilinnuna. Eriti meeldiva välimusega oli isalind kevadisel paaritamise ajal, kus oli käigus n.n. tedremäng. Film kirjeldas tetrede elu looduse taustal. Meeldiv oli jälgida varakevadist ärkamist nii linnu- kui taimeriigis. Selgus, et siin mandril elab mitutliiki tetri ja nad on väga hästi moondatud looduses oma kireva sulestikuga, kust ta vaevalt silma paistab.

☆

28. septembril oli jällegi reedene pensionäride kokkutulek, kus dr. Salme Nõmmik vestles teemal „Bakterid ja toitlustamine". Dr. S. Nõmmiku vestlus oli kõigile hästi arusaadavas vormis, lähenedes teemale lihtsas sõnastuses, kasutades teoreetilisi ja praktilisi teadmisi. Juttu oli ka igapäevaseist baktereist, mis alaliselt on ühenduses meie toitlustamisega, nende tähtsus meie toidus ja nende vajadus inimkehale. Suur tähtsus ja oskus on kuidas toite säilitada, et nad oleksid alati kõlblikud ja ei rikneks. Korralik toitude läbikeetmine (liha, kala) on väga oluline, et inimkehasse ei satuks keha nõrgestavaid ja haigust tekitavaid idusid.

☆

Pensionäride Klubi oktoobrikuu kava on küllatki huvitav ja mitmekesine. Esimesel reedel, 5. okt. esitas E. Kokker oma tuntud muusikasarjas „Muusikaradadel" Ludwig van Beethoveni loomingut sõnas ja helilindil.

Järgmisel reedel, 12. okt. kell 3 p.l. oli kirevasisuline kava, kus esimeses osas eesti rahvanaljad ja naljandid pr. E. Leithammel'i ettekandes, teises osas nn. „kuuldemäng", kus näidendis esinejad võisid kasutada teksti ettekandmisel selle mahalugemist paberilt. Esitati katkend J. Linnankoski romaanist „Laul tulipunasest lillest" dramatiseeringust. Tegelased olid prouad Raitare ja Sügise, härrad Pindam ja Randpalu.

Reedel, 19. okt. kell 3 p.l. oli järjekordselt film National Film Board'ilt ja kuu viimasel reedel 26. okt. kell 3 p.l. esitab A. Randpalu oma huvitava ja põneva reisivestluse „Mehhiko" koos slaidide näitamisega.

H. H.

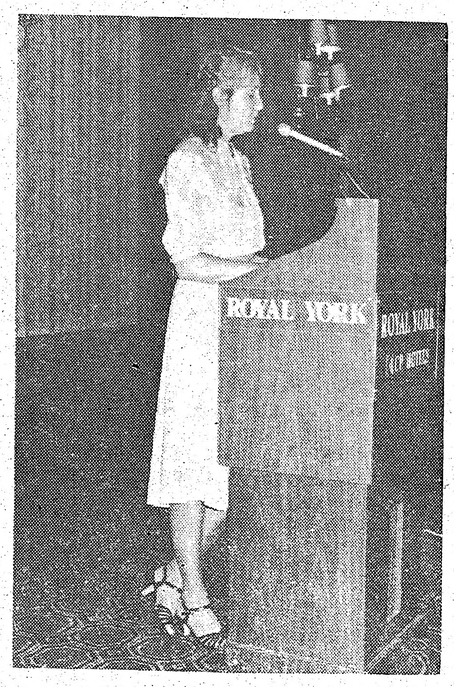

ESTO-84 ajal toimunud kirjandus-muusikalisel ennelõunal tõi kirjanik Elin Toona huvitavaid katkeid oma teoksil olevast raamatust, mis kirjeldab tema vanaisa, luuletajat Ernst Ennot. Foto: Vaba Eestlane

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 23. oktoobril 1984 — Tuesday, October 23, 1984

Relvastuse läbirääkimised esikohal

LOS ANGELES — Järgmised aastad võiksid USA'le olla tulemusrikkaimad USA ja N. Liidu suhete kujundamisel, ütles USA välisminister George Shultz entusiastlikult.

USA on valmis läbirääkimisteks ilma eeltingimusteta N. Liiduga mitmesuguste relvaliikide üle, nende hulgas ka maailmaruumirelvad, ütles Shultz Los Angeleses World Affairs Council'ile peetud kõnes, jätkates: „Relvastuse vähendamine on võimalike läbirääkimiste päevakorras esimesel kohal. Me oleme otsustanud jõuda reaalsele, tõeliselt kontrollitavale relvastuse vähendamisele ka enim komplitseeritud strateegilistes süsteemides, sama hästi kui keskkaugusega tuumarelvade üksuste alal."

Töötute abiraha suureneb

OTTAWA — Kanada töötute abiraha tõstetakse 1. jaanuarist 8,2% võrra praeguselt $255-lt 276-le nädalas, mis on kaks korda rohkem kui inflatsiooni määr. Abiraha tõus puudutab siiski vaid neid, kelle nädalapalk enne töötuks jäämist oli $425 nädalas. Madalamapalgalistel jääb abiraha endiseks.

Iisraeli inflatsioon tõuseb 800%-le

JERUUSALEMM — Iisraeli inflatsioon tõusis rekordiliselt kõrgele, kui see ületas möödunud aastase 449, 9 prots. kardetakse et see võiks tõusta kuni 800%-ni sel aastal. 449,9 prots. on kõrgeim inflatsiooniprotsent praegu maailmas. Juba praegu enamus majandusekspertе usuvad, et inflatsioon on juba nüüd 800 prots, aga nende arvestust saab kinnitada 2—3 kuu pärast.

Iisraeli statistikabüroo juhataja David Neuman ütles, et praegu on võimatu inflatsiooni suurust mõõta, kuna see tõuseb nii kiiresti. Võrdluseks Kanada inflatsioon, mis möödunud aastal oli 5,8 prots. on praegu 3,7 prots.

Sündmuste kalender

● Neljap., 25. okt. kell 7.30 õhtul Eesti Majas TE Aianduslubi loeng.

◎ Reedel, 26. okt. kell 8 õ. Tartu College'is AK ja Amstel õllevabriku korraldusel „Grizzly" õhtu.

◎ Laup., 27. okt. kell 9.30 hommikul— 5 p.l. George Ignatieff Theatre'is 5. Balti sümpoosion (AABS).

◎ Laup., 27. okt. kell 2 p.l. — 9 õ. ja pühap., 28. okt kell 10 homm.— 9 õhtul Eesti Maja näitusesaalis EKKT 29. aastanäitus.

◎ Pühap., 28. okt. kell 3 p.l. Eesti Majas E. Invaliidetoetava Naisringi moenäitus.

◎ Pühap., 28. okt. kell 6 õ. TE Baptisti kirikus „Kodusaareõhtu — 3".

◎ Pühap., 28. okt. kell 11 homm. Peetri kirikus usupuhastuspüha kontsert-jumalateenistus.

◎ Laup., 3. nov. kell 2—5 p.l. Ehatares Abistamiskomitee ja Ehatare ühine loterii.

◎ Pühap., 4. nov. kell 3 p.l. Eesti Majas Noorteteatri kordusetendus „Kevade".

◎ Pühap., 4. nov. kell 4 p.l. Tartu College'is Korp! Fidentia sügiskontsert.

◎ Neljap., 8. nov. kell 7 õ. Tartu College'is E. Ohvitseridekogu Kanadas sõprusõhtu.

◎ Laupäeval, 10. nov. kell 7 õhtul Eesti Maja suures saalis Hiidlaste Seltsi 10. aastapäeva juubelipidu.

◎ Laup., 17. nov. kell 7 õ. Eesti Maja suures saalis Toronto Eesti Seltsi 35. aastapäeva-ball.

Mart Nikluse 50. sünnipäeva tähistamiselt Stokholmis. Vasakult EVV Abistamiskeskuse esimees Ants Kippar, ajakirjanik Andres Küng, M. Nikluse sugulased Norrköpingist, vjies Eesti Sotsialistliku Partei esimees Johannes Mihkelson, sotsiaaldemokraatlik Rootsi riigipäevaliige Stig Gustafsson, Rootsi rahvaerakonna esimees Bengt Westerberg ja parempoolne Rootsi riigipäevaliige Lennart Blom. Teataja foto

Järvi juhatab Metropolitanis „Oneginit"

Pärast Estot tegi Neeme Järvi tuuri Detroiti juhatamaks sealset Meadowbrook muusikafestivali. Augustis kuuldi-nähti teda juba Göteborgis, Edinburghis ja Londonis — Shoti Rahvusorkestriga. Londoniga seostus harva-esinev seik: pärast Shostakovitshi I sümfoonia esitamist ei lakanud aplaus enne, kui orkester andis lisapala, milleks dirigent valis Tshaikovski hoogsa, vähetuntud Kroonimismarsi.

Septembri algul tuli ta taas koju. Algasid pingelised „Eugen „Onegini" proovid Metropolitanis, mille 1957. aastast pärinev lavastus tuli ajakohastada ja uued tegelased välja koolitada. Eriti, kuna ooper ei olnud repertuaaris olnud õige mitu aastat.

Metropolitani käesolev hooaeg avati võimsa „Lohengriniga". Teisena pakkus Met „Hoffmanni lugude" eripäraselt huvitava lavastuse. Kolmanda esietendusena nähti „Oneginit". Arvustused lavastusest olid eriskummalised: ühed kiitsid taevani, kuulutades „Onegini" võidukat naasmist. Teised leidsid selles vähe kiiduväärset, nimetades lavastuse luitunuks ja propageerides uuslavastust. Tegelastest sai kõige enam sarjata peaosaline Onegin (itaallane Leo Nucci), kelle rahuldav laulmine ei suutnud korvata ta mängulist tuimust. Rahul ei olnud ka rumeenia metsosoprani Cleopatra Ciurcaga Olga osas. Temast arvas New York Times'i kriitik, et ta on võtnud näitlemistunde Mary Pickfordi filmidest! Nii hull see asi siiski polnud. Vene päritoluga tenor Vladimir Popov laulis nii, et lagi põrus — nagu ütleb rahvasuu. Nüansse ega ilu see laul ei evinud. Kriitikud (mitte kõik) ja osaliselt ka publik olid aga segadusse viidud ja aplause Lenski aariale oli teenimatult palju. Muide, nii Onegini, Lenski kui ka Olga osade kehastajaile oli mainitud lavastus Metropolitani debüüdiks.

Aktiva poolele jäid Tatjana, tuntud rumeenia sopran Ileana Cotrubas, ja mõned lühiosalised, nagu prints Gremin ja monsieur Triquet. Cotrubasile heideti siiski ette karakteri metamorfoosi vähesust unistavast tütarlapsest täisverelise aristokraadini.

Kõige enam kiidusõnu jagati Neeme Järvile. Alljärgnevalt anname tema kohta lausutud mõtteid neljalt kriitikult.

„The New York Times'i" muusikaarvustaja Donal Henahan ütleb: „Neeme Järvi ere ja arukalt kasutatud tempodega juhatamine oli teiseks õhtu hüvistuks". (Enne seda räägib ta kiitvalt kahest pisiosalisest). Bill Zakariasen („Daily News") pealkirjastab oma arvustuse: „Meti avanädala kõrgpunktiks „Onegin" ". Ta jätkab: „Avanädalale andis imepäraseima aupaiste „Eugen Onegini" etendus", lisades et „see on habras pala, mille kestvat mõjulepääsu kindlustab vaid tipptasemeline etendus. Met pakkus meile sellise etenduse. See sai alguse Neeme Järvi juhatamisest, kelle säästlikud, ent alati tähelepanelikud ja mõttekad käeliigutused pigistasid orkestrilt ja kõigilt lauljailt välja iga täppekese südamest tulevast romantikast". „New York Posti" kriitik Robert Kimball kuulutab „Onegini" naasmise triumfaalseks. Oma kodutööd pole ta aga teinud kuigi põhjalikult: Järvit nimetab ta soomlaseks. Ta leiab, et Järvi juhatas kindlalt, aga vajanuks enam hoogu ja kiiremaid üleminekuid. (Tõenäoliselt jagavad tema arvamust väga vähesed, kui üldse).

New Jersey mõjukas ajaleht „The Star-Ledger" (Michael Redmond) nimetab etenduse hiilgavaks. Pikim lõik arvustuses kuulub meie maestrole. Selles kirjutab kriitik: „Teine õhtu staar oli juhipuldis, kus dirigent Neeme Järvi pani Metropolitan Ooperi orkestri mängima tundelisuse ja peenusega, mis esindab ooperimaja kõige kõrgemat standardit. Mängu selgus, peen orkestri tekstuuri läbipõime, kõlavärvi, sädelus ja muusikalise joone laulvus ning kirglik tungivus, milliseid Neeme tõi partituuri kõrgpunktidesse, olid kõik midagi erakordset . . . See oli silmapaistev dirigendi-töö. Järvi panust selles lavastuses ei saa üle kiita, kuna orkester mängib üht peaosa iga eduka „Onegini" puhul". Mis puutub publikusse, siis jagas Järvi aplausi ja braavode lõviosa Ileana Cotrubas'iga.

Sügishooajal on Meti kavas ühtekokku seitse „Onegini" etendust. Neist viimane 20. oktoobril. Ooper on kavas aga ka veebruaris. Veel võiks lisada, et peatselt vahetuvad peategelased, kusjuures nimiosa täitjaks saab kanada bariton Victor Braun, kes kuulub Kölni Ooperi koosseisu.

K. T.

Õiendus

KLENK'i kulleris on juhtunud trükiviga kuupäevadega. KLENK'i päevad leiavad aset 22., 23. ja 24. novembril USA tänupüha nädalalõpul Ann Arboris, Michiganis.

Lähim informatsioon Reet Maripuult, tel. (313) 663-0238.

KLENK

wintario

18. oktoobril peetud Wintario loterii loosimisel langes $200.000 peavõit piletile nr. B700046, $100.000 — A827375, B826430, C185349, $10.000 — 930840, 542117, $1000 — 00112, $100 — 0698, $50 segijärjekorras numbrid 712460, $10 — 145 ja tasuta piletiraamatu numbrid 49. Nädala müstilise preemiavõidu $10.000 võitsid piletid nr. 716153.

Suurpuhastus peaministri residentsis

OTTAWA — Enne peaminister Brian Mulroney kolimist peaministri residentsi 24 Sussex Drive tehakse üldine põhjalik remont. Mila Mulroney regulaarne dekoraator Giovanni Mowinkle plaanide kohaselt tehakse põhjalik puhastustöö, enne kui peaminister novembris sisse kolib.

Rootsis tähistatakse põgenemisi

„Veenuse" rahva kokkutulek Örnsköldsvikis

Tänavu sügisel saab 40 aastat põgenemisest Rootsi. Eestlased on seal väga mitmes kohas tähistanud Rootsi pinnale jõudmist. Laupäeval, 29. septembri õhtul peeti Örnsköldsviki kirikus sinnasaabumise mälestusjumalateenistus, kus jutlustasid rootsi õpetaja Andre Root ja eestlane Felix Kello. Esimese jumalateenistuse samas kirikus pidas praost Jaan Gnadenteich 1944. aasta sügisel tänuks pääsemise eest.

27. septembri õhtul 1944 saabus Örnsköldsviki, Rootsi Soomest, Raumast välja sõitnud mootorpurjekas „Veenus", mil oli 842 põgenikku pardal. Pärast Soomest väljumist puhkes tugev torm, kuid ka õnnetus, kuna merel ummistusid kütusetorud ja mootor jäi seisma. Parandusel tekkis veel plahvatus, mis kiskus mootoril pool külge ära. Lõunatuulega triivis purjekas põhja suunas ja paiguti kardeti, et satutakse sakslaste käes olevasse Haaparanta. Örnsköldsviki lähedal avastas triiviva „Veenuse" rootsi tollipaat, mis võttis purjeka sleppi ja toimetas selle lähema tuletorni juurde varju. Hiljem kutsuti välja puksiirlaev, mis toimetas „Veenuse" Örnsköldsviki sadamasse.

Mälestusjumalateenistusele järgnes koosviibimine ja kokkusaamine rootslastega, kes eestlasi 40 aastat tagasi vastu võtsid.

Örnsköldsviki linnavalitsus pakkus kunagi laagreis olnuile õhtusöögi.

Samas toimus ka eestlaste kingituse üleandmine.

Mälestuspäeva korraldajad tegid ka ühise bussisõidu läbi Örnsköldsviki linna, peatudes endistes laagrite asukohtades, mis olid peamiselt kirikud ja palvemajad.

Dali kannatas tuleõnnetusel

MADRIID — Maailmakuulus hispaania kunstnik, 80-aastane Salvador Dali sattus tuleõnnetuse ohvriks oma lossis Barcelona lähedal. Arstid sooritasid pikemaajalise nahaoperatsiooni elu päästmiseks, mis esialgul näis õnnestuvat, kuid siis võttis tervis jälle halvema suuna; nüüd on ta siiski paranemisel.

Idеedega mehed Nõukogude Gruusiast

Iisraeli ja Ameerika Ühendriikide politseiagendid on tabanud suurema internatsionaalse valerahategijate ringi, arreteerides kümme Nõukogude Gruusiast saabunud emigranti ja konfiskeerinud 13 miljonit dollarit valeraha USA dollareis.

Samaaegseil haaranguil iisraeli politsei arreteeris 7 Iisraelis ja USA salapolitsei 3 Brooklynis. Kõik on Iisraeli kodanikud, kes emigreerusid Gruusiast, N. Liidu osariigist, mida peetavat organiseeritud kuritegevuse keskuseks N. Liidus. Osa valerahasid konfiskeeriti Iisraelis, aga ühtki polevat veel olnud käiku lastud.

Politsei tegi haarangu kuu aega pärast seda, kui 36 miljonit dollarit USA valerahasid konfiskeeriti Columbias.

Politsei ütluse kohaselt USA rahade trükkimine on muutunud järjest suurenevaks probleemiks.

Seekordsel haarangul saadi kätte suuremal määral trükivärvi ja paberit, neli trükipressi ja negatiivid $10, $20, $50 ja $100 rahatähtede jaoks. Selle materjaliga võiduks trükkida 27 miljonit USA rahatähte. Iisraelis kätte saadud paber oli küllaldane 50 miljoni dollari trükkimiseks, lisaks neile 13 miljonile dollarile, mis olid juba valmis trükitud ja pealegi hästi.

Juba möödunud novembris Iisraeli politsei informeeris USA ametivõimusid,

et üks vastuluure agent, kes oli infiltreerunud gruusia gängi hulka, oli avastanud plaani USA rahade trükkimiseks.

Märtsis alustasid politseinikud telefonikõnede pealt kuulamisega Brooklynis. Omalt poolt laenas Iisraeli politsei ameeriklastele enam kui 200 helilindistatud telefonikõnet.

N. Liidus on ametivõimud alati süüdistanud grusiinlasi, et nad on kogunud suuri rikkusi altkäemaksuga, väljapressimisega ja musta turu tehingutega. Kui kolm grusiinlast möödunud aastal Iisraelist Brooklyni saabusid, mõtlesid nad tõenäoliselt, et nende saladused on kaitstud, kuna keegi nende keelt ei oska. Nii nad rääkisid julgelt omavahel oma kavadest.

Septembri keskpaiku oli ettenähtud trükkimisega alustamine ka Cliftonis, New Jersey's, kus nad olid üürinud omale maja.

Politsei arreteeris 52-aastase isa ja ta kaks poega, keda võib oodata kuni 15-aastane vangistus.

Kuid üks poeg vabastati kohe $50.000 kautsjoni vastu, teiste eest nõutakse kautsjoni $250.000 ja $50.000. Isa arreteerimine mõjus nii rängalt abikaasale, et ta varises kokku, ja varises kokku ka kohtus, kuhu ta ise tuli ennast vabatahtlikult kaassüüdlasena üles andma.

Millegipärast nimetas New York Times neid kogu aeg grusiinlasiks, aga pole olnud kuulda, et grusiinlased omaksid mingisuguseid võimalusi emigreerumiseks Iisraelisse, kus neile kohe sealne kodakondsus antakse.

Ettevalmistused Vabadussõiduks

STOKHOLM (EPL) — Ka eesti poolel on alustatud organiseeritud ettevalmistustööd vabadussõiduks, mis toimub Läänemerel järgmisel suvel. Eesti Majas Stokholmis kogunes paarkümmend inimest, nii üksikuid kui organisatsioonide esindajaid, et arutada eestipoolse ettevalmistava komitee asutamist.

Tarmo Sepp andis ülevaate siiani toimunud ettevalmistustööst, mille peaorganiseerijaiks on peamiselt olnud lätlased, kuid mis on leidnud laia vastukaja ka eesti ja leedu ühiskondades Ameerikas.

Tarmo Sepp jutustas kavandatud balti tribunalist Kopenhaagenis järgmise aasta juulis—augustis.

Seal koguneksid ka vabadussõidust osavõtjad, et hiljem väljuda kas oma laevaga või üürides suurema osa kohtadest mõnel regulaarsel sõidul üle Läänemere.

Sõit ise kestaks umbes neli päeva, aga selle ümber toimuksid mitmesugused kultuurilised ja poliitilised üritused Kopenhaagenis, Helsingis ja Stokholmis (kus oleks „le grande finale" rahvatantsufestivaliga Skansenis).

Koosolek otsustas asutada ettevalmistava komitee.

Esimeheks valiti Andres Küng ja abiesimeheks Jaak Jüriado.

Juhatusse valiti peale nende veel Siim Saare, Mart Kikerpuu, Peeter Pütsep, Katrin Nyman, Tarmo Sepp, Andres Käärik, Epp Kiviaed, Heinar Valk ja Jorma Wiren.

Neist moodustavad Jaak Jüriado, Maret Kikerpuu, Tarmo Sepp ja Epp Kiviaed töökomisjoni, mille kutsub kokku Mart Kikerpuu. Töökomisjon vastutab ühtlasi kontaktide eest lätlastega Stokholmis. Komitee on ajutine ja tegutseb üritusе läbiviimiseni. Komitee juhatusele on antud õigus ennast ise uuendada vajaduse puhul.

Lähemal ajal koostab komitee ulatuslikuma informatsioonimaterjali kavade kohta ja kutsub kokku laiema koosoleku oktoobris.

Willy Brandt Kuubas

HAVANNA — Endine Lääne-Saksamaa kantsler Willy Brandt jõudis Havannasse läbirääkimisteks Kuuba presidendi Fidel Castroga. Kõne alla tulevat Kesk-Ameerika ja Kuuba roll selles piirkonnas.

Müüa KORTER EESTI KODUS
50 Old Kingston Rd. Scarboro
1 magamistuba. Parkimiskoht kinnises garaazhis.
Tel. (416) 444-4627 õhtuti

Toronto Eesti Abistamiskomitee vajab täisajaga
ÄRIJUHTI
Lähemaid teateid tel. 421-5828 või 225-7373
Kirjalikud sooviavaldused saata: Mr. A. Sepa, 27 Cadorna Ave., Toronto, Ont. M4J 3W7